ҲАР КИМ САВОБ ИШ ҚИЛСИН, ҲАР КУН САВОБ ИШ ҚИЛСИН!

MAHALLA

Ўзбекистон “МАҲАЛЛА” хайрия жамғармасининг нашри

№ 39-40 (171-172) | 2000 йил 31 май, чоршанба | Газета 1996 йил январь ойидан чиқа бошлаган | Сотувда эркин нархда

1 июнь - Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни

Наманган

МУРУВВАТ

ТЎКИН ДАСТУРХОН АТРОФИДА

«Меҳрибонлик» уйининг тарбияланувчилари Наманган вилояти Давлатобод туманида очилган «Туркистон» савдо-ишлаб чиқариш мажмуининг биринчи меҳмони бўлдилар. Мажмуа таркибидаги шинам кафе-ошхона соҳиби Улуғбек Усмонов болалар учун тўкин дастурхон тузади. Шунингдек, уларга янги уст-бош ва оёқ кийимлари совға қилинди.

Савдо мажмуининг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Республика хотин-қизлар қўмитасининг раиси Д.Ғуломова, Тошкент шаҳар ҳокими К.Тўлаганов, Наманган вилояти ҳокими Т.Жабборов иштирок этди. Улар савдо мажмуига йиғилган ўғил-қизларни яқинлашиб келаётган Болаларни ҳимоя қилиш куни билан қизғин табриклашди. «Меҳрибонлик» уйи тарбияланувчиларига рангли телевизор совға қилинди.

Н.ХЎЖАЕВА,
ЎзА мухбири.

Тошкент

«КАРИМА» БОЛАЛАРНИ КУТАДИ

Ота-она учун фарзандининг саломатлиги ҳамма нарсадан устун туради. Президентимиз ва ҳукуматимиз томонидан етишиб келаётган ёш авлоднинг жисмонан ва маънан баркамол бўлишини таъминлаш жамиятимиз олдидаги энг муҳим вазифалардан бири даражасига кўтарилиши ҳам бежиз эмас.

1 июнь Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни Соғлом авлод йилида янада кенгқамровли, қизғин нишонланиши кутилмоқда. Мисол учун, пойтахтнинг Чиғатой-Оқтепа маҳалласининг «Карима» хусусий шифохонаси жамоаси шу куни Тошкент шаҳри бўйича 14 ёшгача бўлган болаларга бепул тиббий хизмат кўрсатишга чоғланиб туришибди. Педиатр, невропатолог, гинеколог, ортопед, стоматологдан иборат малакали шифокорлар болажонларни ҳар томонлама, мукаммал кўрикдан ўтказадилар.

Шаҳримиз болажонлари саломатлигини тиклаш мақсадида маҳалла оқсоқоли тадбиркор Хайрулла Мўминовнинг ҳиммматидан фойдаланинг!

Бундан ташқари, шифохона жамоаси бундан буён Соғлом авлод йили дастури асосида белгиланган муддатларда маҳалланинг кўп болали ва кам таъминланган оилалари фарзандларини ҳам бепул кўрикдан ўтказиб бориш ва даволашни йўлга қўйишни режалаб турибдилар.

М. ЙЎЛЛИЕВА,
«Mahalla» мухбири.

ШУ СОННИНГ

2-саҳифасида:

● Қарши шаҳар ҳокими, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутати Йўлдош Қораев маҳаллага қайишиб ишлайди.

● XXI аср об-ҳавоси қандай бўлади?

● Лаёқатлини маҳалла билади.

● Мақтаниш бўлмасину, кейинги пайтларда тўйларимиз ортиқча дабдабасиз ўтмоқда.

3-саҳифасида:

● Тошкент маҳаллаларининг истиқболида халқ депутатлари маҳаллий кенгашларининг ҳам ўзига яраша масъулияти бор. Улар ўзлари сайланган округлар - маҳаллалар равнақига жавобгар шахс ҳисобланишади.

● Замонавий тиббиётнинг вазифаси - табиий, соғлом тишлар сонини сақлаб қолиш.

● Ишсизлик нафақаси қачондан бошлаб ва кимга қанча тўланади? Сўранг, билиб олинг.

4-саҳифасида:

● Қаттиқ-қуруқ гаплар, қўпол гаплар мўминларга хос эмас.

● «Дарё суви оқиб тугамас». Японияда юмшоқ феълли, кўнгилчан болаларга нисбатан ўжарроқ болакайларга эътибор кучли экан.

● Yaxshi so’z - jon ozig’i.

● Бошни ёрган тош қалбни ҳам мажруҳ қилди.

ФАРМОН ВА ИЖРО

ТЎЙ ВА МАЪРАКАЛАРИМИЗНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ КЕРАК ЭМАСМИ?

Йўлбошчимизнинг тўйлар, маъракалар ва оилавий тантаналарни дабдаба ва исрофгарчиликсиз, ихчам, камсарф, миллий-замонавий ўтказишга оид Фармони чиққанидан буён бу муҳим ҳужжатнинг ижроси юзасидан нима ишлар қилинди-ю, улар қандай самара берди?

Бу саволга жавобнинг ибтидосида шуни айтиш лозимки, дастлабки ойларда Фармоннинг ҳаётийлиги, айни пайтда чиққанлиги бутун халқимиз томонидан бир овоздан эътироф этилиб, жойларда муҳим тадбирлар белгиланди ва у ўз вақтида ижобий самаралар берди. Ўшанда текин пул топиб номчиқарарга, сохта шуҳрат илинжида тўй-маъракалар ўтказишга ружу қўйганларнинг очиқ эътироф этиш керак, пайтавасига қурт тушиб қолди.

Жойларда тўйларнинг турларини қисқартириш, уларга айтиладиган меҳмонлар сонини камайтириш ва бошқа шунга ўхшаш масалаларга оид маърузалар қилинди, тадбирлар белгиланди. Аслида ҳам бу ва шунга ўхшаш ишларнинг ҳаммаси муҳим ва зарур эди. Уларда асосан халқимизнинг юрагидаги гаплар ўз ифодасини топди. Аммо вақт ўтиши билан белгиланган ўша тадбирларнинг, маърузаларда ўртага ташланган муҳим таклиф ва тавсияларни ҳаётга тадбиқ этишга эътибор сусайди. Натижада уларнинг аксарияти қоғозда қолиб кетди.

Масалан ўша пайтларда никоҳни қайд этиш идораларига келин-куёв ва унинг ҳамроҳлари қатор-қатор машиналарда келишини чеклаш, никоҳ тўйидан кейинги чорлар, чақириқ каби маросимларни оилавий тарзда ихчамгина қилиб ўтказиш, йигирма, йил каби мотам маросимларини иложи борича ўтказмасликка ўхшаш кўплаб таклифлар амалиётга кўчди, деб жар солинди. Лекин кейинчалик бу гапларнинг таги бўшлиги аён бўлиб қолди. Айни пайтда ҳамон аҳвол ўша-ўша! Эски ҳаммом, эски тос, қабилида давом этмоқда. Тўй мавсумларида кўчаларда «калонна» бўлиб ФҲДЁга кетаётган машиналар, товорадарни кўтариб чорлардан қайтаётган маҳалладош аёллар, йигирма, йил кабиларда ёғли паловларни еб қайтаётган эркакларни кўриб ҳеч ким таажжубга тушмайди.

(Давоми 3-бетда.)

МАҲАЛЛА ФАОЛИЯТИ: У ҚАЕРДА ҚАНДАЙ?

ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ ТАЖРИБАСИ

**** Маҳалла - дам олиб ишлайдиган жой эмас***
**** Қишлоқ ва маҳалла йиғини муаммоси***

Ўзбекистон фуқаросиман, деган ҳар бир инсоннинг ҳаётида маҳалла-кўйнинг, қўни-қўшнининг муҳим ўрни бор. Тошкент вилояти Юқори Чирчиқ тумани «Маҳалла» хайрия жамғармасининг туман бўлими раиси Иззатой Султонова билан суҳбатимиз ҳам шундан - маҳалланинг ҳар қандай замонда ҳам одамларнинг суянган тоғи бўла олганидан бошланди.

(Давоми 2-бетда.)

«Mahalla»да эълон қилинган Оқсоқоллар Кенгаши Низоми фаолиятимизнинг янги қирраларига йўл очди», дейди Иззатой СУЛТОНОВА (чапдан иккинчи).

МАҲАЛЛАЛАРНИНГ НУРЛИ ИСТИҚБОЛИ

ТОШКЕНТ МАҲАЛЛАЛАРИНИНГ НИЯТИ КАТТА

**** Жамоат ташкилотларининг ижтимоий-сиёсий ҳаётимиздаги ўрни тобора ортмоқда***
**** Имкониятлар замиридаги масъулиятлар***

Ўзбекистонда қарор топган янгиланиш, тикланиш, ислоҳотлар даври, эркин муносабатлар йўлига тўла кириб бораётган жамиятимиз, тобора илдиз отаётган демократия, адолат кечаги кунга таҳлил назари билан қарашни, умуман ҳаётга, жумладан маҳалла бошқарув тизимига бўлган эскича муносабатларни буткул ўзгартиришни, миллий қадриятларга, тадбиркорликка ёндашиш ва уни баҳолашнинг, истиқболини белгилашнинг янгича тамойилларини шакллантиришни тақозо этмоқда.

Бу муҳим вазифани теран англаган Тошкент шаҳар ҳокимияти, Тошкент шаҳар Оқсоқоллар Кенгаши ва «Маҳалла» жамғармаси билан ҳамкорликда ташаббус билан чиқиб, бугунги кунда жуда долзарб бўлган фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари - маҳаллалар фаолиятини эркинлаштириш, мустақиллигини таъминлаш, янада ривожлантириш масаласини, жуда ўринли сарлавҳа билан «Тошкент маҳаллаларининг истиқболи» деб семинар-конференцияни кун тартибига қўйдилар.

(Давоми 3-бетда.)

«MAHALLA»НИНГ ЭШИГИ ОЧИҚ

МАҲАЛЛАМГА МИНГ РАҲМАТ!

Тўғриси, бу аёл қабулхона эшигида кўринганида «ҳойнаҳой бирон идорани қидириб юрибдилар», деб ўйладим.

- Қизим, «Mahalla» газетасими?

- Ҳа, кираверинг.

- Мен газета орқали миннатдорчилик билдиргани келгандим. Ўзим Гальдецкая Ирина Александровна бўламан, Юнусободнинг 17-мавзеси 5-уй, 86-хонадонда яшайман. Маҳалламиз номи - Дўстлик. Ўтган йили бошимга оғир мусибат тушди, умр йўлдошимдан айрилдим. Барча тадбирларни маҳаллам кўтарди. Шундан буёғига ҳам оқсоқолимиз Ҳусан Аҳроров бирда ўзи, бирда одамларни юбориб ҳолимдан хабар олиб туради. Байрамларда ёдга олишади. Қўни-қўшниларим ҳам меҳрибон. Шундай бағрикенг халқ, мамлакат борлигига шукрлар айтаман.

ГУЗАРНИ КИМ ТУЗАР?

- Мен Раҳмонберди Кенжаев, Дўмбраобод маҳалласи жонкуярларидан бириман. Куни кеча маҳаллада навбатдаги йиғилишга тўпландик. Кун тартибининг тўртинчиси одатдагидек гузар масаласи. Одатдагидек деганимга ажабланманг. Гузар масаласи неча-неча йиғилишларимизнинг сабабчиси. Бу ҳол йиллар бўйи давом этиб келмоқда. Лекин умумий гаплардан нари ўтмаймиз. Масалани кўндаланг қўйиб, ҳал эта олмаймизу, кун тартибига қўйиб эски «ярамиз»га туз сепамиз. Ахир бу бизнинг нимага қодирлигимиз, ниманинг уддасидан чиқа олишимизни фарзандларимизга, ён-атрофдагиларга кўрсатадиган омил эмасми?! Ҳолва деган билан оғиз чучимайди, деганларидек, «гузар-гузар» деявермай, ишни унинг лойиҳаси, қуриладиган жойи, қурилиш ишларига кимнинг масъуллиги масаласини ҳал қилишдан бошлаш керак, чамамда. Балки, газетага чиқаришга арзимайдиган муаммодир бу. Лекин йиғилишдан кейин кечаси билан ухлолмадим. Қуруқ гап билан юраверсак, гузар қуриш орзуимизни йиллаб рўёбга чиқаролмасак, умр ўтаверса... Ваҳоланки, бизнинг Дўмбраобод маҳалламиз аҳолиси зич, кўпсонли, гузар чиндан ҳам жуда зарур. Хуллас, бир шаҳарда туриб қоғозбозлик қилмай-да, шахсан бориб дардимни айтай, деган мақсадда келгандим...

ТАҲРИРИЯТДАН: Ҳурматли ўқувчи! Янги манзилга кўчиш баҳонасида шаҳар марказига яқинлашдик, дея мамнун бўлгандик. Энди билсак, биз сизга ҳам яқинлашибмиз. Биз учун энг муҳими ҳам ана шу - сизга яқинроқ бўлиш. Қисқаси, телефонларимиз қўнғироғингизга, почта қутиларимиз мактубларингизга мунтазирлиги қаторида ўзимиз ҳам ташрифингизга интизормиз. Марҳамат, эшикларимиз очиқ.

Қабулхона котибаси.

MAHALLA
Ўзбекистон “МАҲАЛЛА” хайрия жамғармасининг нашри

ОБУНАЧИ БИЛАН...

Азиз муштарий! Мана йилнинг иккинчи ярми учун обуна давом этмоқда. Шуни сизларга эслатиб ўтмоқчимизки, «Mahalla» газетаси кўпроқ обуначиларга таянади. Йилнинг дастлабки қисмида ҳам шундай бўлди. Обунадан кечикиб, сотувдан «Mahalla»ни топа олмасангиз, ҳайрон бўлманг. Чунки сотувда «Mahalla» сизни кутиб турмайди, сотилиб кетади.

«Mahalla»га обуна бўлинг.

БОЗОР ОЧИЛДИ, АММО РАСТАЛАР «СОЧИЛДИ»

Бундан уч йил аввал Шайхонтоҳур тумани, Ибн Сино мавзесида «Жарариқ» ва «Ибн Сино 1» маҳалласи оралиғидаги тепалик ерга туман ҳокимияти кичикроқ бўлса-да, чиройли бозорча қуриб берди.

Маҳаллалар атрофидаги кичик-кичик бозорчалар бир ерга жамланди. Кўпчилик шу бозордан фойдаланишга ўрганди. Дастлаб аҳоли бу ишдан жуда хурсанд бўлиб турди. Аммо орадан бир йил ўтгач, Олой бозори, Эски Жўва ва Фарҳод бозорларидан кўтара харид қилиб, бу ерда қиммат нархда сотувчи олибсотарлар пайдо бўла бошлади. Аммо бу олибсотарлар ҳам кўп чидай олмади...

Сабаб... Қурувчилар Ибн Сино бозорини чиройли қилиб қуриб бердилар-у, бироқ бозор атрофидаги темир-бетон ариқлардан мутлақо сув ўтмайдиган қилиб қўйдилар. Натижада биринчи йил баҳорида экилган ниҳоллар сувсизликдан ёзда қуриб қолди. Шундан сўнг бозорнинг тўрт томони чўлга ўхшаб, атрофдан кўтарилган чанг-тўзонга бозорда ўтирувчилар чидай олмадилар. Бозордан бир бекат юқорида бўлган 18-поликлиниканинг салқин йўлаги устида савдо қиладиган бўлиб қолдилар. Ҳатто милиция орқали фақат бозорда савдо қилишга мажбур қилсаларда ҳеч ким бозор томон йўламади. Бунинг асосий сабаби бозор атрофида бирор туп дарахт экиб кўкартирилмаганидир.

Мана оқибати, «Ибн Сино 1», «Ибн Сино 2» маҳаллаларида қурилган 5 ва 9 қаватли уйларнинг олди сувсизликдан қақраб ётибди. Мен ЖЭК раҳбарига айтсам, бизда бундай иш билан шуғулланувчи киши йўқ, ариқларга шаҳар ҳокимлигидан бириктирилган раҳбарлар қараши керак деб жавоб қилди. Бу ерлар Шайхонтаҳур туманининг энг охирги қисми ҳисобланади. Бунинг устига бу ерда Калҳовуз ариғидан сув кам оқмоқда.

Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ,
«Mahalla» газетасининг жамоатчи мухбири.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг қиймати 500 сўм бўлган пул билетини муомалага чиқариш тўғрисида

2000 йилнинг 1 июнидан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг қиймати 500 сўм бўлган пул билети муомалаға чиқарилади.

Пул билети 144x78 мм. ўлчамда босилган.

Билетнинг ўнг тарафидаги кенг оқ рангли сатҳда Ўзбекистон Республикаси Герби кўринишидаги сув белгиси мавжуд. Билетнинг ўнг тарафида ҳимоя ипи ўтади.

Билетнинг олд тарафи асосан оч яшил, олчаранг, тўқ қизил ва бинафша, орқа томони тўқ қизил, яшил ва ҳаво ранглардан иборат.

Билет олд тарафининг юқори қисмида «ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ» ёзуви бор.

Билетнинг чап қисмида турли рангдаги безаклар фонида Ўзбекистон Республикаси Герби тасвирланган.

Гербнинг пастки қисмида еттита рақамли номери билан икки лотин ҳарфидан иборат серияси бор.

Билетнинг чап ва ўнгдаги бурчакларининг қуйи қисмида нақшинкор рамка ичида «500» рақами тасвирланган бўлиб, банкнотнинг қийматини билдиради. Ундаги 500 рақами устига йирик ҳарфлар билан «СЎМ» деб ёзилган.

Пастки қисмида «ЎЗБЕКИСТОН СЎМИ РЕСПУБЛИКА ҲУДУДИДА ҲАММА ТЎЛОВЛАР УЧУН ЎЗ ҚИЙМАТИ БЎЙИЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНИШИ ШАРТ» деган ёзуви бор.

Билет оқ сатҳининг қуйи қисмида билет серияси ва номери тагида «500» рақами тасвирланган, юқори қисмида «1999» ёзуви бор.

Билет орқа томонининг чап қисмидаги оқ сатҳда Ўзбекистон Республикаси Герби кўринишидаги сув белгиси мавжуд. Оқ сатҳнинг юқори ва пастки қисмларида турли кўриниш ва ранглардаги нақшинкор безаклар мавжуд. Пастки безак устида «500» рақами акс эттирилган.

Билетнинг марказида от миниб турган Амир Темур ҳайкали тасвирланган.

Ҳайкалнинг ўнг тарафида миллий услубда турли ранглардаги нақшли безак тасвирланган.

Билетнинг марказий қисми юқори чап ва пастки ўнг томонларида бир-бирини кесиб ўтувчи «500» ва «СЎМ» ёзувлари мавжуд.

Билетнинг қуйи қисмида «ЎЗБЕКИСТОН СЎМИНИ ҚАЛБАКИЛАШТИРИШ ҚОНУНГА МУВОФИҚ ТАЪҚИБ ҚИЛИНАДИ» ёзуви мавжуд.

Мазкур пул билети Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ҳамма тўловлар учун мулкчилик шаклидан қатъий назар, барча жисмоний ва юридик шахслар томонидан, шунингдек, банклар томонидан омонатларга ва ҳисоб рақамларга қўйиш учун ҳеч қандай чекловларсиз қабул қилиниши шарт.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

MAHALLA
Ўзбекистон “МАҲАЛЛА” хайрия жамғармасининг нашри

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00123-рақам билан рўйхатга олинган.

Нашр кўрсаткичи: 148

Ҳомий: «Матбуот тарқатувчи» ҳиссадорлик жамияти

Таҳририят манзили: Тошкент, Буюк Турон кўчаси,41-уй

Телефонлар:
Хатлар бўлими: 136-53-75,
масъул котиб: 136-53-75
ижодий бўлимлар — 136-53-82,

Қабулхона — 136-53-93.
Тел/Факс: — 133-44-25.

Мақола ва хабарлар мазмуни, факт ва рақамлар учун муаллифлар масъулдирлар.

E-mail:mahalla@gazeta.silk.org

ҲОКИМЛИК ВА МАҲАЛЛА

МАҲАЛЛА – ТАЯНЧИМИЗ

Мухбиримиз Қарши шаҳар ҳокими, Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати Йўлдош ҚОРАЕВ билан шаҳарда маҳалла тизими ривожи ҳақида суҳбатлашди.

- Маҳалланинг мустақиллик, бозор иқтисодиёти давридаги ўрни ва аҳамиятини қандай изоҳлайсиз.

- Президентимиз ибораси билан айтганда, маҳаллалар нуфузини кўтариш нафақат иқтисодий, ижтимоий, балки сиёсий, тарбиявий, улкан маънавий масаладир. Мустақиллик меваси ўлароқ маҳалла атамаси тарихда биринчи бор Қонун ҳужжатларига киритилди.

Қарши шаҳрида 62 та маҳалла фаолият кўрсатаяпти. Кўпгина маҳаллаларнинг ўз ташаббуслари билан кичик корхоналар, цехлар, пуллик хизмат кўрсатиш шахобчалари ишлаб турибди. Коммунал тўловларни ундиришда кўмаклашиш ҳам маҳаллаларга дуруст фойда келтираяпти. Чармгар, Бешгумбаз, Қарлиқбоғот, Хонтепа, Гулшан, Шайх Али, Кунчиқар каби маҳаллаларнинг ҳисоб рақамларида 100-200 минг сўмлаб доимий маблағ айланиб турибди.

- Маҳаллалар олдида турган энг муҳим масалалар нималардан иборат? Уларни амалга ошириш учун қандай йўл тутиш лозим ва бу йўлда нималар халал бераяпти, деб ўйлайсиз?

- Қарияларимиз дуога қўл очганда, Оллоҳдан тинчлик, осойишталик, хотиржамлик, соғ-саломатликни тилайдилар. Аввало ана шулар ҳукмрон бўлсин маҳаллаларда.

Менимча, Президентимизнинг маҳалла борасида олиб бораётган сиёсатини амалга оширмоқ учун учта муҳим масалага эътибор бермоқ зарур.

Биринчи - маънавий вазифа. У халқимизнинг асрлар оша асраб-авайлаб, бойитиб келаётган ноёб шарқона анъаналари, урф-одатлари, қадриятларини эъзозлаш ҳамда уларни ривожлантиришдан иборат.

Иккинчи - сиёсий вазифа. Маҳалла нуфузини бугунги замон талабларига мувофиқ тарзда тиклаш, шаҳар ҳокимлиги зиммасидаги кўпгина ҳуқуқларни маҳаллаларга бериб, уларнинг мақомини ўрнига қўйиб, шу тариқа жамиятимиз ҳаётини демократиялашда янги ва жуда муҳим имкониятларга эришиш.

Учинчи - иқтисодий вазифа. Бу бозор ислоҳотларини амалга ошириш, тадбиркорликни рағбатлантириш, хусусий мулкчиликни ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлаш, истеъмол бозорини тўлдириш, ижтимоий инфратузилмани такомиллаштириш, одамлар моддий фаровонлигини ошириш, аҳолини ижтимоий ҳимоялашдан иборатдир.

Ушбу масалаларни ҳал этиш учун қонуний асослар, Вазирлар Маҳкамасининг зарур қарорлари, вилоят ҳамда шаҳар ҳокимлигининг меъёрий ҳужжатлари мавжуд. Маҳаллаларда турли ёшдаги, тушунчадаги, билимдаги кишилар истиқомат қилишади. Уларни аввало амалдаги ҳужжатлардан хабардор қилиш лозим. Аҳолининг ҳуқуқий билимлари етарли даражада эмаслиги ҳам кўпгина муаммоларга сабаб бўлаётир. Маҳалла оқсоқоллари ҳамма ерда ва ҳар доим яратилган имтиёз ва ҳуқуқлардан етарли фойдалана олмаяптилар.

- Шаҳар маҳаллалари ташаббускорлигидаги тадбирларнинг қайси бирларини ибрат қилиб кўрсата оласиз? Сизнингча уларни нималар билан тўлдириш мумкин?

- Ўтказилаётган тадбирларнинг ҳаммасини ҳам керакли, зарур деб ҳисоблайман. Энг муҳими бу тадбирлар бир марталик, номигагина бўлиб қолмай, доимий ўтказилиши, долзарб масалаларга йўналтирилмоғи лозим.

- Айни вақтда айрим маҳаллаларни хотин-қизлар бошқаришаяпти. Уларни эркак оқсоқоллар билан таққослаганда қандай хулосаларга келиш мумкин?

- Маҳаллани эркак ёки хотин, ёш ёки қария бошқаришидан қатъи назар, оқсоқол халқ дардини ҳис этадиган, одамлар тан оладиган, масалаларни ақл-идрок билан ечадиган етук инсон бўлмоғи даркор. Оқсоқол қалбида қуёш, элига меҳр бўлмоғи жуда зарур.

Ҳалол, ғайратли, фидойи хотин-қизларни ҳеч иккиланмасдан оқсоқолликка тавсия этиш фойдадан холи эмас.

- Тошкент шаҳри ва кўпчилик вилоят марказларида кўзни қувонтирадиган, ҳамма имкониятларга эга бўлган марказлар, гузарлар бунёд этилаяпти. Бу борада шаҳарда қандай ишлар бўлаяпти?

- Мустақил мамлакатимизда рўй бераётган катта ўзгаришлар, имкониятлар булар билан чегараланиб қолмасликни тақозо этаяпти. Бу яхшиликдан далолат. Тошкентдагидек, айрим вилоятлардаги сингари марказларга эга бўлиш бизнинг ҳам орзумиз. Бунинг учун боқимандалик кайфиятидан воз кечиб, ҳомий ташкилотлар, тадбиркорларнинг кучини бирлаштириш лозим. Иккинчидан, маҳаллалар яхшигина даромад манбаига эгалар. Улардан самарали фойдаланиш керак. Хуллас, бундай кунлар жуда яқин.

- Маҳаллалар олдидаги муаммоларни ечишда ҳокимлик қандай қийинчиликларга дуч келмоқда? Уларни ҳал этиш йўлларини нималарда кўрасиз?

- Ечимини кутаётган муаммолар бир талай. Аҳолини ичимлик суви, суғориш учун талаб қилинадиган сув билан тўла таъминлаш, кўча ва йўлларни таъмирлаш, чиқиндиларни вақтида олиб чиқиш, юқорида айтганимиздек янги гузарлар қуриш замон талаб этган муҳим муаммолардир. Бунинг учун энг аввало маблағ масалаларини ҳал этиш зарур. «Излаган имкон топади, изламаган баҳона» деган гап бор, халқимизда. Шароитдан, имкониятлардан келиб чиққан, мамлакатимиз бўйлаб яратилаётган имкониятлардан фойдаланган ҳолда муаммоларни ҳал этиш чораларини кўраяпмиз. Хуллас, маҳаллалар халқимизнинг энг манзур масканлари бўлиб қолаверади.

Суҳбатдош:
Қурбон ЭГАМБЕРДИЕВ,
«Mahalla»нинг махсус мухбири.

ВАТАН ОСТОНАДАН БОШЛАНАДИ

Қўйлиқ ота иборасини шаҳримизда эшитмаган киши бўлмаса керак. Лекин унинг ким эканлигини, бизга қолдирган маънавий меросини ҳамма ҳам билавермайди.

«ҚЎЙЛИҚ ОТА» ТАРИХИНИ ЎРГАНАМИЗ

Бектемир тумани ҳокимияти жуда савобли ишга қўл урди. Туман ҳокимининг ижтимоий ишлар бўлими, «Маҳалла» хайрия жамғармасининг туман бўлими раҳбарлигида «Қўйлиқ ота меросини тиклаш» ишчи гуруҳи ташкил этилди. Қўйлиқ отанинг шахси ва фаолиятини ўрганиш мақсадида бир неччта маҳалла оқсоқоллари ҳам жалб этилди.

Азизжон АБДУАЗИМОВ.

2000 ЙИЛ - СОҒЛОМ АВЛОД ЙИЛИ

«СОҒЛОМ АВЛОД БОҒИ»

Оққўрғон туманида туман хотин-қизлар қўмитаси бошчилигида яқинда бир гуруҳ қаровчисиз болаларга «Музқаймоқ» кафесида хайрия тадбири ўтказилди. Тадбирга тумандаги саховатли тадбиркор Абдураим Намозбоев ҳомийлик қилди. Ҳомий томонидан, шунингдек ижтимоий ҳимояга муҳтож 52 хонадонга 1 қопдан ун тарқатилди.

- «Соғлом авлод» дастурини амалга ошира бориб, ёшлар тарбиясига катта аҳамият бермоқдамиз, - дейди туман хотин-қизлар қўмитаси раиси Муҳаррам Султонсаидова. - Махсус жадвал асосида тумандаги ҳамма хўжаликларда жонли мулоқотлар ташкил этмоқдамиз. Бу мулоқотларда туман соғлиқни сақлаш, ФХДЁ, ички ишлар бўлимлари мутахассислари, маҳалладаги обрўли хонадонларнинг соҳиблари иштирок этмоқдалар. Бу борада маҳаллаларда олиб борилаётган ишлар айниқса, ибратлидир.

Яқинда Иқбол маҳалласи фуқаролар йиғини раиси Мукаррам Ғуломованинг ташаббуси билан ташландиқ майдон турли чиқиндилардан тозаланиб, боғ ташкил этилди. Бу боққа «Соғлом авлод боғи» деб ном қўйилди.

Матлуба ТУРДИАЛИЕВА.

БАНДЛИК ВА МАҲАЛЛА

ЛАЁҚАТЛИНИ МАҲАЛЛА БИЛАДИ

Бозор шароитларига ўтиш, янгича иқтисодий муносабатларни жорий этиш ўз навбатида ижтимоий турмушда ҳам муайян ислоҳотларни амалга оширишни талаб этади. Янгича иқтисодий шароитларда биринчи галда эътибор бериладиган соҳа эса, шубҳасиз, аҳолини ижтимоий ҳимоялашдир.

Кам таъминланган, кўп болали оилаларни давлат томонидан қўллаб-қувватланишига, аҳолининг иш билан таъминланмаган қисмини касбга тайёрлаш, ишга жойлаштириш масалалари давримиз талаб этаётган вазифадир. Бу борадаги ишларни амалга оширишда меҳнат биржаларининг алоҳида ўрни бор.

Бугунги кунда Чилонзор туманида меҳнатга лаёқатли кишилар сони 120 мингдан зиёд. Меҳнат билан банд бўлмаган фуқаролар сони 12869 нафарни ташкил этади. Айни вақтда биржа ходимлари уларни ишга жойлаштириш, қайта ўқитиш ва касбга тайёрлаш чора-тадбирларини кўраяптилар. Жумладан, шу йилнинг февраль ойида 197 нафар фуқаро ишга жойлаштиришни сўраб меҳнат биржасига мурожаат қилган ва уларнинг 160 нафари иш билан таъминланган. Қамоқ жазосини ўтаб келган шахслардан эса икки нафари ишга жойлаштирилди.

Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш бўлими томонидан февраль ойида 63 нафар фуқарога ишсизлик мақоми берилган ва уларнинг 59 нафарига ишсизлик нафақаси тайинланган.

Янги иш жойлари ташкил этиш ва касбга қайта ўқитиш борасида ҳам сезиларли ишлар қилинди. Жумладан, 56 нафар фуқарога қайта ўқиш учун йўлланма берилди. Йил бошидан буён 870 нафар янги иш ўринлари ташкил этилди.

Туман меҳнат биржаси бошқа корхона ва ташкилотлар, маҳалла фуқаролар йиғинлари билан алоқаларни янада кучайтириш йўлида дадил қадам ташлаётир. Чунончи, биржа ходимлари билан маҳалла ўртасида алоқалар кун сайин янгича мазмун касб этмоқда. Чунки маҳаллалар билан ишлаш учун 13 та нозир бўлиб, ҳар бир нозирга 2-3 тадан маҳалла бириктирилган. Ҳар ҳафтада 1 марта маҳаллаларда иш олиб боришади. Маҳаллаларда учрашувлар, мавжуд вазиятни таҳлил этишга бағишланган йиғилишларда ҳар иккала томонни ўйлантираётган ва ечимини кутаётган муаммолар хусусида тегишли чора-тадбирлар кўриш хусусида келишиб олинмоқда. Йиғилишларда туман биржа фаолияти ҳамда бўш иш ўринлари хусусида фуқароларга керакли маълумотлар етказилди.

Юқорида қайд қилинган ишлар билан бир қаторда ҳали амалга оширилиши лозим бўлган ишлар ҳам талайгина. Жабҳада кутилган самараларга эришишимиз учун эса кенг жамоатчилик, хусусан маҳаллалар билан узвий алоқани йўлга қўйишимиз мақсадга мувофиқ бўлади.

Ф.РАҲИМҚУЛОВ,
Чилонзор тумани меҳнат биржаси раҳбари.
О. БЕГАЛИЕВ,
«Mahalla» мухбири.

ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ ТАЖРИБАСИ

Тинчлик қишлоқ фуқаролар йиғини раиси Абдужаббор Ибрагимов (ўртада) маҳалла оқсоқоллари билан навбатдаги вазифаларни режалаштирмоқда.

Бурхон РИЗОҚУЛОВ олган сурат.

(Давоми. Боши 1-бетда.)

- Президентимизнинг саъй-ҳаракатлари билан бугун маҳалла жамиятнинг энг муҳим, забардаст, кучли тизимига айланди. 1998 йили жамғарманинг маҳаллалар билан ишлаш имконияти ва ваколати етарли эмаслигини инобатга олиб, туман оқсоқолларининг маслаҳат кенгашини тузиб олдик ва унинг кучи билан маҳаллалар билан ишлай бошладик. Республика миқёсида Оқсоқоллар Кенгаши тузилиши шарофати билан маҳаллар билан ишлашдаги барча ноқулайликлар барҳам топмоқда.

Дастлаб туманимизда 98 та маҳалла бор эди. Уларни 47 нафарга ихчамлаштирдик. Янгибозор қўрғони ва 9 та қишлоқ фуқаролар йиғиниларининг ҳар бирида 5-6 тадан маҳаллалар бор.

- Қишлоқ фуқаролар йиғинининг маҳаллалар фаолиятида аҳамияти ҳақида турли фикрлар билдирилмоқда. Булар иккиси бир хил вазифани ижро қилувчи икки идора сифатида бир-бирига халақит бермайдими?

- Ишлаш шароитимиздан келиб чиқиб шуни айтишим мумкин-ки, маҳаллага катта ваколат ва масъулиятлар ишонилаётгани билан, у ҳозирча тизим жиҳатидан кичик. Аминманки, ҳар доим ҳам шундай бўлмайди. Лекин ҳозирча қишлоқ фуқаролар йиғини маҳаллалар фаолиятини мувофиқлаштирувчи, жамлаб турувчи ва ҳокимият билан боғловчи идора сифатида керак. Қишлоқ шароитида айрим маҳалла фуқаролар йиғинида ҳатто телефон йўқ. Туман ҳокимлигига келиб-кетиш учун 500-600 сўм йўлкира сарфлаш керак. Оқсоқолларимизнинг ҳар бештасидан биттаси жамоатчилик асосида, яъни маошсиз ишлаётганини ҳисобга олсак, қишлоқ фуқаролар йиғини энг яқин, энг биринчи мурожаат манзилидир. Фақат унинг аталишини бироз такомиллаштириш керак.

- Оқсоқолнинг касби, ёши, жинси, умуман у қандай одам бўлиши керак, деган савол ҳам кўп мунозараларга сабаб бўлмоқда.

- 47 нафар оқсоқолларимизнинг 12 нафаригина пенсия ёшида, асосий қисми олий маълумотли. Касбларига келсак, ҳайдовчидан тортиб ўқитувчигача, журналистдан тортиб ҳисобчигача бор. Аёл оқсоқолларимиз тадбиркорликда, талабчанликда эркаклардан қолишаётгани йўқ.

Навбатдаги «Тўй ва маърака маросимларининг қандай ўтказилаётгани хусусидаги» саволимга жамғарманинг туман бўлими раисининг маърифат ва ташвиқот ишлари бўйича жамоатчи муовини, Оқовул қишлоқ фуқаролар йиғини Хайриддин Абдужабборов жавоб берди:

- Мақтаниш бўлмасину, кейинги пайтларда қишлоқ у ёқда турсин, бутун туманимиз бўйича биронта тўй ёки маъракада ортиқча дабдаба, исрофгарчиликка йўл қўйилмаяпти. Ҳозир одамлар ўзлари ҳам тушуниб қолишди. Олдинлари «сендан мен камми» кайфиятида юрганлар, «ортиқча дабдаба қилсам, маҳалла-кўй нима дейди?» дейдиган бўлиб қолишган.

- Ҳадеб сиз савол бераверасизми, биз ҳам сўрасак бўладими? - ҳазил аралаш суҳбатга қўшилди жамғарманинг туман бўлими раисининг ижтимоий-иқтисодий масалалар бўйича муовини Райҳоной Тўрақулова. - Асли касбим ҳисобчи. Тадбиркорлик билан шуғулланаман. Бу ерга келгунимча маҳалла - дам олиб ишлайдиган жой-да, деб ўйлардим. Аслида ундай эмас экан. Маҳаллаларимиз ҳудудида ишлаб чиқариш ташкилотлари, қўшма корхоналар йўқ ҳисоби. Бўлганда ҳам ҳадеб улардан кўмак сўрайвериш ноқулай. Адашмаётган бўлсам, «Маҳалла» жамғармаси, умуман бевосита маҳалланинг тасарруфидаги тадбиркорлик фаолиятининг солиққа тортилиш тартиблари аниқ белгиланмаган. Агар белгиланган тартиб-қоидалар бўлса, шулар ҳақида газета саҳифаларида ёритсанглар, дегандим.

«Арганчи» қишлоқ фуқаролар йиғини раиси Қутибой Тошпўлатов билан суҳбатимиз яна қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғинларининг вазифаларни қай йўсинда тақсимлашгани ҳақида кечди.

- Биз ваколат ва вазифаларни маҳалаларга бирданига эмас, босқичма-босқич топширмоқдамиз. Ҳозир 50 фоиздан ортиқ вазифалар билан бевосита маҳалланинг ўзи шуғулланмоқда. Лекин бунинг эвазига биз ҳам бекорчига айланиб қолаётганимиз йўқ. Одамларга қулайлик яратиш мақсадида ҳокимият амалга оширадиган туғилганлик гувоҳномаси, никоҳ ҳолатини расмийлаштириш, уй-жойларни олди-сотди, хусусийлаштириш билан боғлиқ ҳужжатларни расмийлаштириш ваколатларини ўзимизга олмоқдамиз. Ҳудудимиздаги фермер ва хусусий хўжаликлар (хўжалик ишларига аралашмаган ҳолда) билан ҳокимият ўртасида воситачилик қилиш ҳам бизнинг зиммамизда.

Жумабозор маҳалла фуқаролар йиғини оқсоқоли Пердеш Қудайқулов гапни «илиб» кетдилар:

- Э, нимасини айтасиз, иш бор жойда муаммо ҳам бўлади-да, ишлайман деган одам учун муаммони бартараф этишнинг ўзи ишда. Маҳалламиз ҳудудида Гулистон ширкат хўжалиги бор. Ўтган пахта терими мавсумида маҳалла аҳли пахта териб 1100000 сўмлик даромад қилдик. Шунча пулни ҳашарчиларга ҳам бериб юбориш мумкин эди. Кечагина Президентимиз юртимиз футболини жаҳонга танитишда ҳам маҳалланинг салмоқли аҳамияти борлигини таъкиладилар. Нафақат ёшларимиз, умуман, халқимиз спортсевар халқ. 9 май Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан жангларда шаҳид бўлган ҳамқишлоғимиз Хурсандали Ўразалиев хотирасига бағишлаб 6 та маҳалла ўртасида футбол турнири ўтказгандик. Бундай тадбирларни анъанага айлантиришни ният қилдик.

- Ишонсангиз, «Mahalla»нинг илк сонини қўлимга олганимда қайта ҳаётга келгандек қувонганман. Ўша сонини ҳали ҳам сақлаб қўйганман. Туманимиз бўйича 122 та обуна бўлганмиз. Ишимизда ҳам, ҳаётимизда ҳам ҳозир жавоб маслаҳатчига айлагани учун уни бемалол биз учун керакли газета дея оламан,- деди биз билан хайрлашар экан Иззатой опа.

Мавлуда ҚОСИМОВА.

XXI АСР ОБ-ҲАВОСИ ҚАНДАЙ БЎЛАДИ?

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Гидрометеорология Бош бошқармасида ҳудудимиздаги иқлим ўзгаришлари ва бу жараён натижасида рўй бериши мумкин бўлган оқибатлар муаммосига бағишланган республика илмий семинари бўлиб ўтди. Семинар USATD/FPTC дастури ёрдамида ташкил этилди.

Семинарда сайёрамиздаги иқлим ўзгариши табиат инжиқлиги ва инсон фаолияти таъсири остида рўй бериши мумкинлиги таъкидланди. Сўнгги ўн йилликлар мобайнида дунё миқёсида ҳаво исишининг асосий сабабларидан бири - иссиқхона эффекти, деб эътироф қилинмоқда. Олимлар 90-чи йиллар тугаётган юз йилликнинг энг иссиқ йили, XX асрни эса минг йилликнинг энг иссиқ асри, деган хулосага келишди. Тадқиқотлар шуни кўрсатадики, бу ўзгаришлар сайёранинг экологик тизимига ва инсон саломатлигига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Марказий Осиё ҳудудида ҳам иқлим ўзгариши рўй бермоқда Масалан, охирги юз йилда Тошкентда об-ҳаво ҳарорати бир йилда ўрта ҳисобда 1,2 даражага кўтарилди, республика ҳудудининг қуриши кучайди, қурғоқчилик ҳоллари кўпайди. Бу эса халқ хўжалигига ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришига салбий таъсир кўрсатди.

Семинар иштирокчилари дунё миқёсида ҳаво исиши, иқлим ўзгаришини тахминлаш муаммоларини ва унинг оқибатларини енгиллаштириш усулларини муҳокама қилди.

ЎзА.

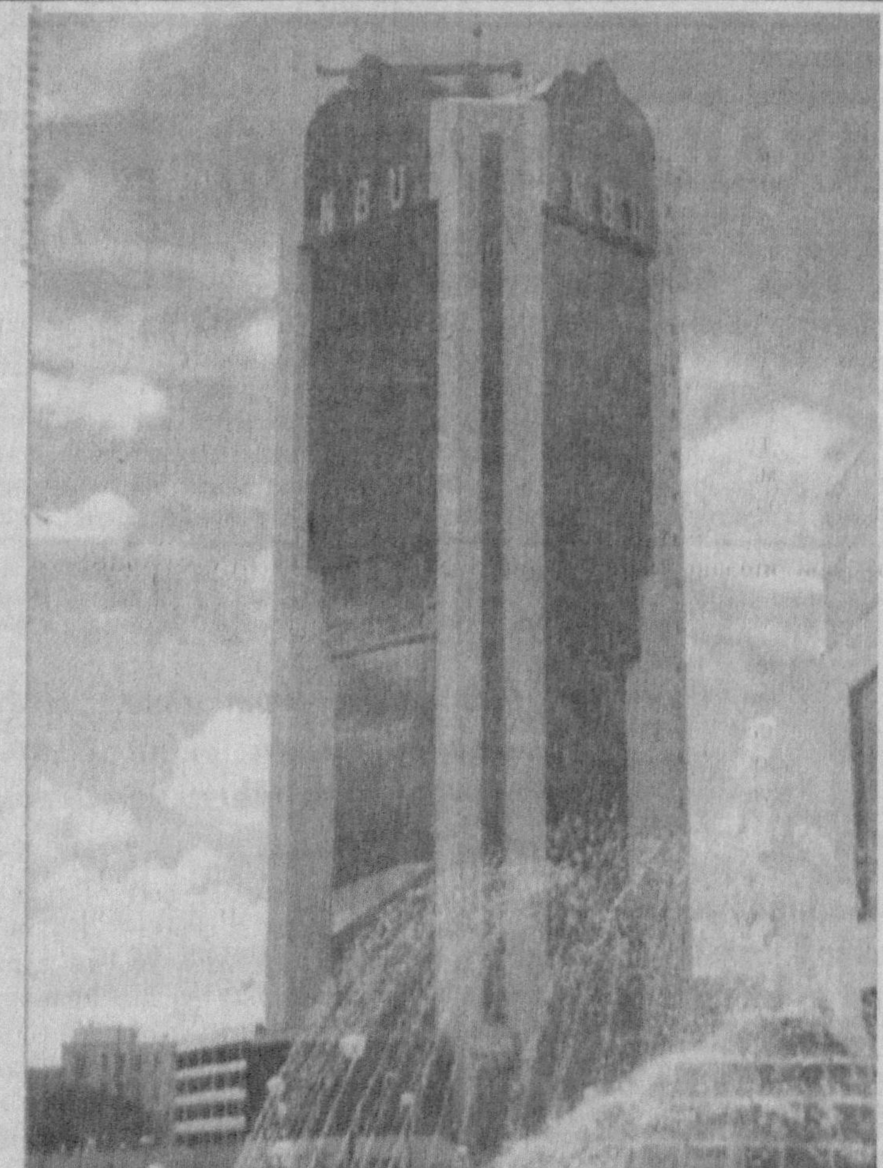

Пойтахт осмонида эса ҳар доим Қуёш чарақлайди

Наманган

МАҲАЛЛАДА ХУСУСИЙ ШИФОХОНА

Президентимиз Ислом Каримовнинг хусусий тадбиркорликка кенг йўл очиб беришлари эл саломатлиги йўлида жон куйдирадиган кишиларнинг ҳам тобора кўпайиб боришига имкон яратмоқда. Ана шундай инсонпарвар кишилардан бири уддабурон тадбиркор Наманган вилояти Наманган тумани Неъматжон қишлоғида яшовчи шифокорлар сулоласининг бошлиғи Абдуғани Дадахоновлар оиласидир. Бу оиланинг шифокорлар оиласи дейилишига сабаб шуки, II Жаҳон уруши қатнашчиси, кекса педагог, I гуруҳ ногирони Раҳимжон ота Дадахоновнинг ҳамма фарзандлари шифокорлик касбини танлашган.

Қишлоққа кириб борар экансиз, кўчанинг ўнг томонида қад ростлаган муҳташам ва кўркам бинога кўзингиз тушади. Бу бино Абдуғани Дадахоновнинг тинимсиз ҳаракатлари туфайли қурилган ва яқинда иш бошлаган хусусий шифохонадир. Бино 12 хонадан иборат бўлиб, замонавий тиббиёт асбоблари билан жиҳозланган. Хоналар шинам ва озода. Мавжуд 5 та палатада 10 нафар бемор даволаниши мумкин. Шифохонада асосан ички касалликлар, асаб, юрак-қон томир, ошқозон-ичак ҳамда гинекологик касалликлар даволанади. Шифохонада оилавий шифокорлар: олий тоифали ҳаким Абдуғани Дадахонов, I тоифали ҳаким Валижон, Баҳодир ҳамда Набижон Дадахоновлар намунали тиббий хизмат кўрсатмоқдалар. Уларга сингиллари - олий тоифали ҳамширалар Зулхумор ва Азиза Дадахоновалар ёрдам беришмоқда. Шифо масканида Наманган шаҳри маҳаллаларидан, Неъматжон, Қўқон қишлоқ ва Ғалча қишлоқда яшовчи фуқаролар, «Зарбдор» ва «Навбаҳор» жамоа хўжаликлари аъзолари, Боғкўча, Олвализор маҳалласида яшовчи кексалар ва ногиронлар ҳам даволанмоқдалар. Айниқса шифокорлардан қўшни маҳаллаларда яшовчи қариялар миннатдор бўлишмоқда.

Абдуллажон МИРЗАЕВ,
пенсионер.

СПОРТ

ҲАМЮРТЛАРИМИЗНИНГ ЙИРИК ҒАЛАБАСИ

Японияда дзюдо бўйича Осиё чемпионати ўз ниҳоясига етди.

Унда қитъанинг энг кучли спортчилари нафақат чемпионатнинг бош мукофотлари, балки Сиднейда бўладиган Олимпиада ўйинларига бериладиган йўлланмалар учун ҳам кураш олиб боришди. Ўзбекистон Миллий жамоаси бу мусобақаларда олтита йўлланмани қўлга киритди.

Ўз вазн тоифаларида Камол Муродов, Армен Богдасаров, Андрей Штурбанин, Абдулла Тангриев, Мансур Жумаев ва Алишер Мухторов Осиё чемпиони бўлди.

ЎзА.

ОЛАМДА НИМА ГАП

ЛУСАКА

Ғарбий Африка мамлакатлари Сьерра-Леонега қўшимча ҳарбий куч юборади. Ғарбий Африка давлатлари иқтисодий ҳамжамиятининг (ЭКОВАС) Нигерия пойтахтида бўлиб ўтган олий даражадаги учрашувида шундай қарор қабул қилинди.

ЭКОВАС маълумотига кўра, тез кунларда ҳамжамиятга аъзо 16 мамлакатлардан жами 3 минг нафар ҳарбий БМТнинг Сьерра-Леонеда тинчликни сақлаш кучлари қўмондонлиги ихтиёрида бўлади.

МОСКВА

Россия президенти Владимир Путин ядро қуроли синовини ялпи тақиқлаш тўғрисидаги шартноманинг ратификацияси ҳақидаги қонунга имзо чекди. Мазкур ҳужжат 21 апрел куни Давлат думаси (парламентнинг қуйи палатаси) томонидан қабул қилинган ва 17 май куни эса уни Федерация кенгаши (юқори палата) қўллаб-қувватлаган эди.

Ядро қуроли синовини ялпи тақиқлаш тўғрисидаги шартнома 1996 йил 10 сентябрда БМТ Бош ассамблеяси томонидан тасдиқланган. Айни пайтда ушбу ҳужжатни 155 мамлакат имзолаган, 57 мамлакат ратификация қилган.

КИЕВ

Шу йилнинг биринчи чорагида Украинада ишсизлик ўтган йилгига нисбатан 5,1 фоиз ошган. 1 апрелга қадар бўлган маълумотга кўра, ишсизлар сони 1229,4 минг кишини ташкил этган.

ҚОҲИРА

Сурия ҳукумати мамлакат Бош вазирининг иқтисодий масалалар бўйича ўринбосари Салим Ёсиннинг банкдаги ҳисобини ёпиб қўйди. У порахўрликда айбланаётган эди. С.Ёсиннинг оила аъзолари очган ҳисоблар ҳам вақтинча ёпилган.

Кейинги пайтларда Сурия раҳбарияти коррупцияга қарши курашни анча кучайтирди. Илгарироқ Сурия ҳукуматининг собиқ раҳбари Маҳмуд Зуабий порахўрликда айбланган ва май ойида унинг суди бўлиши керак эди. Бироқ, собиқ раҳбар судгача ўз жонига қасд қилди.

ВИНДХУК

Сьерра-Леоне ҳукумат қўшинлари Бирлашган инқилобий фронт исёнчиларидан ўттизтасини йўқ қилди. Маълумотларга кўра, айни пайтда жанг мамлакат пойтахтидан 80 километр узоқликда бормоқда. Бундан бир неча кун олдин у ерда БМТ кучлари сафида хизмат қилган аскарнинг жасади топилган эди.

● МАҲАЛЛАЛАРНИНГ НУРЛИ ИСТИҚБОЛИ

ТОШКЕНТ МАҲАЛЛАЛАРИНИНГ НИЯТИ КАТТА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Бинобарин, Юртбошимиз илгари сурган, бугунги кунда халқимиз тўла қўллаб-қувватлаётган, жаҳон ҳамжамияти мамлакатлари зўр қизиқиш билан эътироф этиб, ўрганаётган Ўзбекистонда ўзига хос, халқ иродаси ва ҳаётига мос кучли адолатли, фуқаролик жамиятини барпо этиш сари ташланган дадил қадамимиз самарасини ўрганиш, таҳлил этиш, истиқболини таъминлаш ўта муҳим, зарур, ҳаётий вазифадир. Зеро семинар-конференцияга бўлган қизиқиш, унда кенг жамоатчилик вакилларининг, олимларнинг, ҳокимият, ижтимоий таъминот, ҳуқуқ органлари, банк, солиқ, молия, меҳнат муассасалари ходимларининг фаол иштирок этиши, фикр-мулоҳазалар билдириши фикримизнинг далилидир. Семинар-конференция ишининг пухта ташкил этилганлиги, Тошкент шаҳар ҳокимининг муовини Р.Акромовнинг, Тошкент шаҳар Оқсоқоллар Кенгаши раиси А.Гадойбоевнинг кириш маърузаларидан сўнг анжуман қатнашчиларининг белгиланган тартибда тўртта мавзу бўйича бўлиниб, суҳбатларни, мунозараларни кенг маънода муҳокама этиш имкониятига эга этилганлиги унинг янада самарали бўлишини таъминлади.

Маҳаллаларда олиб борилаётган кенг қамровли ишларнинг муваффақияти кўп жиҳатдан оқсоқолга боғлиқдир. Шаҳарда маҳалла фуқаролар йиғини раиси (оқсоқоли)ни танлаш ва сайлаш талабларига эътибор орттирилган. Улар маҳалла талабларидан, мавжуд Қонун ва меъёрий ҳужжатлардан келиб чиққан ҳолда ишлаб чиқилган Низом ва режа асосида иш юритадилар. Айниқса, кучли адолатли фуқаролик жамиятини шакллантириш, давлат органларининг ваколатларини маҳаллаларга босқичма-босқич топшириш, бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари - маҳаллалар билан маҳаллий ҳокимият идораларининг ҳамкорлигига, хусусан, кам таъминланган ва болали оилаларга нафақа тайинлаш, муҳтож ёлғиз кексаларга ёрдам кўрсатиш, коммунал хизматлар учун ҳақ йиғишга кўмаклашиш каби ўндан ортиқ ишларни амалга оширишда маҳаллалар ҳуқуқий мавқеини янада мустаҳкамланиши ўзининг яхши натижаларини бермоқда.

Семинар-конференциянинг қиммати шундаки, унда шаҳарда жамоат ташкилотлари томонидан, мазкур ва бошқа тармоқларда қўлга киритилган ютуқларни эътироф этиш билан бирга, истиқболда амалга оширилиши лозим бўлган қатор муаммоларга амалда жавоб топиш йўлларига аҳамият берилди. Шу мақсадда иш олиб борган тўртта секцияда маҳалла - фуқаролик жамиятининг асоси, маънавият, маърифат ва тарбия бешиги эканлигига, маҳаллаларда иш юритиш тизимига, ким маҳалла оқсоқоли бўла олиши мумкинлигига, маҳалладаги ижтимоий масалаларнинг ҳал этилиши тизимини тузиш зарурлигига, маҳаллаларда хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга, маҳалла иқтисодиётини шакллантириш асосларини яратиш вазифаларига урғу берилди.

Анжуманда кенг фикр ва тажриба алмашиш натижасида, унинг қатнашчилари ишлаб чиққан тавсия ва йўриқномалар умумлаштирилиб, ижро учун тавсия этилди. Жумладан, қуйидаги масалаларга кўпроқ назар ташланди. Айтайлик, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари - маҳаллаларнинг мавқеини аниқ кўрсатувчи назарий ҳамда амалий қоидалар Президентимиз Ислом Каримов асарларида, нутқларида белгилаб берилган бўлса-да, шу қоидаларнинг амалга оширишини таъминловчи илмий томондан асосланган тавсиялар, таклифлар ишлаб чиқилмаган. Шунингдек, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари билан маҳаллаларнинг ҳамкорлиги тажрибаси, истиқболдаги ўзаро алоқаси чуқур ўрганилиб, умумлаштирилиб, илмий асосланган дастури яратилмаган. Оқибатда бу борадаги бошқарув тизимида ўзгариш сезилмайди.

Барча маҳаллаларда маъмурий комиссияларнинг йўқлиги фуқаролар томонидан айрим қонунбузарликларга олиб келмоқда. Маҳаллаларда хусусий мулкнинг йўқлиги улар ҳудудларидаги гузарлар, савдо шахобчалари, бозорчалар, гаражлар каби аҳолига хизмат кўрсатиш корхоналарнинг асосан давлат ёки бошқа ташкилотлар ихтиёрида эканлиги маҳалла фаолиятини молиялаштиришга тўсқинлик қилмоқда. Айни вақтда, тадбиркорлик, ишлаб чиқариш ва аҳолига хизмат кўрсатиш шахобчаларини маҳалла ҳудудида очиш ва фойдаланиш учун етарли ҳуқуқ ҳам берилмаган.

Тобора ўсиб бораётган талабларга қарамай шу вақтгача фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ходимларининг ҳуқуқий, иқтисодий, маънавий билимларини ошириш мақсадида кадрлар тайёрлаш, малакасини ошириш, қайта тайёрлаш тизимлари етарли даражада ташкил этилмаган.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги ҳамда Оқсоқоллар Кенгаши ташаббуси билан ўтказилган ушбу машваратнинг яна бир ибратли, фойдали томони шундаки, у фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг халқ депутатлари маҳаллий кенгашлари билан ижтимоий ва иқтисодий масалаларни ечишдаги ўзаро муносабатларини очиқ-ойдин ва аниқ белгилаб олишга қаратилган қатор таклифларни ўртага қўйди. Хусусан, маҳаллаларга ўтказилган давлат ваколатларининг бажарилиш қоидалари ва механизмларини, уларни молиялаштириш асосларини кенгаш депутатларини ўзлари сайланган округ маҳаллаларига - уларнинг ижтимоий, иқтисодий ривожланишини таъминлаш учун жавобгар шахс сифатида бириктириб қўйиш, инсонпарварлик ёрдами, дори-дармон, имтиёзли даволаниш йўлланмаларини маҳаллалар орқали тарқатишга эришиш, ишсизларни меҳнатга жалб қилиш масаласини, штат бирлиги берилган ҳолда маҳаллага топшириш, маҳаллалар ҳудудидаги фойдаланилмай, бўш ётган қаровсиз ер, иншоат, бинолардан фойдаланиш ҳуқуқини маҳалла ихтиёрига тўлалигича топшириш, спорт иншоатларидан ёшлар учун текин ва имтиёзли фойдаланиш имкониятини яратиш шулар жумласидандир.

Хулоса қилиб шуни айтиш керакки, Тошкент шаҳар миқёсида кўтарилган кўп масала, муаммолар соҳанинг республика миқёсида ҳам ҳал этилишини кутаётган вазифалардир.

Р. РАҲМОНОВ.

ТЎЙ ВА МАЪРАКАЛАРИМИЗНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ КЕРАК ЭМАСМИ?

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Нега? Наҳотки, халқимиз шу қадар кераксиз урф-одатлар қулига айланиб қолган бўлса?! Ахир бунақа дабдабали маросимлар на миллий, на диний қадриятларимизда йўқ-ку. Бундан атиги қирқ-эллик йил аввал ҳозирги серхарж тўйлару мотам маросимлари халқимизнинг тасаввурига сиғмас эдику! Нега биз ўзбеклар космик тезлик билан тараққиёт давом этаётган XXI аср бўсағасида ҳам йиллаб ишлаб топганимизни нозарур маросимларга сарфлаб, исроф қиламиз. Умримизнинг каттагина қисмини шунақа маросимлар ўтказиш учун сарфлаётганимизга ачинмаймиз?

Шу дабдабали маросимларга сарфланган маблағни илм-маърифатга, соғлом авлодни камол топтиришга, ишлаб чиқаришни кенгайтиришу илғор фан-техникани жорий этишга қаратсак, савоб бўлмайдими? Ахир юртимизни ривожланган мамлакатлар қаторига олиб чиқиш, халқимиз фаровонлигини таъминлаш, жонажон Ўзбекистонимизни буюк давлатга айлантириш учун шу «ош»ларга сарфлаётган маблағлар сув ва ҳаводек зарур эканлигини буюк бир миллат сифатида қачон англаб етамиз?

Тўй-маъракаларни бу тарзда ўтказавериш натижасида халқимиз таъбири билан айтганда «йўғон чўзилади, ингичка узилади». Масаланинг янада қалтис томони шундаки, топган йиққанини бир ёки икки тўй ё маъракада сарфлаб юбориб, иқтисодий жиҳатдан ночор аҳволга тушиб қолишади. Агар халқимизнинг «Кўрпангга қараб оёқ узат», «Даромадга қараб буромад» деган ҳеч қандай исбот талаб қилмас нақлларига амал қилсак, бундай нолишларга заррача бўлса-да, асос йўқлиги аён бўлади.

Шундай бўлмаслиги учун фикри ожизимча, тўй-маърака маросимларини ўтказишга оид биз кўникиб қолган катта чиқимли одатларимизнинг ноҳаётийлигини, яроқсизлигини тан олишимиз керак. Бунинг учун вақт келди. Таклифим шуки, тўйларимиз ва мотам маросимларимизни ислоҳ қиладиган, мавжуд формалардан воз кечиб, чинаккам миллий мафкурамизга мос келадиган андозаларни яратиб, уни оммавийлаштириш керак. Агар шундай қилмасак биз ўзбеклар ўз қобиғимизга ўралиб, жаҳон юксалишидан орқада қолаверамиз. Бундан эса Яратганнинг ўзи асрасин!

Мурод КАЛОНХОН.

● 2000 ЙИЛ - СОҒЛОМ АВЛОД ЙИЛИ

Мухбиримиз таниқли олим, медицина фанлари доктори, профессор Талъат Алимович Оқиловдан Ўзбекистонда аҳолига, шу жумладан ёшларга стоматология ёрдамини кўрсатиш ва тиш касалликларининг олдини олиш юзасидан амалга оширилаётган ишлар ҳақда гапириб беришни сўради.

ДУРДЕК ТИШЛАРИНГИЗ - ХУШ ҲОЛИНГИЗ ГАРОВИ

Икки оғиз суҳбатдошимиз ҳақида.

Профессор Талъат Оқилов - Ўзбекистонда стоматология ёрдами кўрсатишни ташкил этиш, тиш касалликлари олдини олиш бўйича кўзга кўринган етакчи мутахассислардан ҳисобланади. Тошкент 1-тиббиёт институти умумий йўналишдаги стоматология кафедрасининг профессори сифатида кўплаб шогирдларнинг, фан номзодларининг устози. Талъат Оқилов шогирдлари Т. М.Мирзаев, Д.Раҳматуллаева, Ф.Раҳимовлар билан бирга Ўзбекистон ҳудудида тиш касалликларини келиб чиқиш сабабларини, аҳолига стоматологик ёрдамни кенгроқ етказиш йўлларини, болалар тишини соғлом сақлаш ва мустаҳкамлаш усулларини илмий-амалий ўрганиш, тавсиялар беришда беқиёс фойдали ишларни амалга ошириб келмоқда.

- Соғлом авлод йилида, амалга оширадиган илмий-амалий ишларимизни алоҳида эътибор билан яна бир марта кўриб, режаларимизни тўлдириб чиқдик. Бунда асосан «Соғлом тиш - сиҳат-саломатлик, хуш ҳоллик гарови» деган вазифани ўз олдимизга мақсад қилиб қўйдик. Зеро бу талаб, бутун дунё соғлиқни сақлаш ташкилотининг мақсадларига ҳам мосдир.

Халқимиз, айниқса ёшларимиз ўртасида тишларни «қурт ейиши» ковак бўлиши, емирилиши кўп учрайди. Бунга қарши ишхоналарга, маҳаллаларга, аҳоли яшайдиган жойларга, мактаб ва боғчаларга тиш шифокорларининг чиқишлари уюштирилади.

Айни вақтда бу соҳада чет элларда, жумладан Беларуссияда, Болтиқ бўйидаги республикаларда, Россияда олиб борилган ишлар тажрибалари, натижалари ўрганилади. Мавжуд далиллар солиштирилганда болаларимизда бевақт турли сабабларга кўра тушган тишлар сони ортиқлиги аниқланади. Талъат Оқиловнинг таъкидлашларича, эндиликда соғломлаштириш йўли билан табиий тишлар сонини сақлаб қолиш масаласига аҳамият қаратилади. Мақсадли қилинган саъй-ҳаракатлар, кўрилган чора-тадбирлар, узлуксиз даволашни йўлга қўйилиши ҳозирги кунда яхши натижалар берганлигини таъкидлайди профессор.

- Мустақиллик берган эркинлик, соғлиқни сақлаш тизимини қайта қуриш, олатдаги чегараланган ишлаб чиқаришга ва дори-дармонларни, асбоб-ускуналарни кам етказиб берилишига барҳам берилиши, даволаримизнинг самарадорлигини ошириш, - дейди Т.Оқилов. - Айниқса, тишларнинг бевақт тушиб кетишининг олдини олишга қаратилган ташкилий, амалий ишларимиз яхши натижа берди. Кўпроқ тишнинг емирилиши, синиши, пародент касалига учраши ҳоллари камайди. Бу билан биз замондошларимизнинг умумий ҳолатларини омон сақлашга, тиш оғриғи билан боғлиқ бошқа касалликларга йўл қўймасликка эришдик.

Кўпгина тиш касалликларининг олдини олишда оғиз бўшлиғини тоза сақлаш жуда ҳам катта аҳамиятга эга эканлигини яна бир бор эслатиб ўтмоқчиман. Бунда тишни парвариш қилиш усулларини билиш ҳам муҳимдир. Оғиз бўшлиғини мунтазам парваришлашда оилалар, боғча ва мактабдаги устозлар, фуқароларнинг ўзлари бизга яқиндан ёрдам беришларига ишонамиз.

Бунга эришиш, ишларни мувофиқлаштириш учун республикамизда, бу муҳим ишни уюштириб, назорат қилиб турувчи ягона услубий марказни барпо этиш фойдадан холи бўлмас эди. Тўғри, ҳозир бу иш айрим жойларда, ўз касбини севган, унга содиқ ташаббускор шифокорлар, ташкилотчи мутасаддилар томонидан болалар муассасаларида амалга оширилмоқда ва у ўзининг кўп фойдали самарасини бермоқда. Шунингдек, илмий тадқиқот ишлари ҳам олиб борилмоқда. Лекин, уни республика миқёсида умумлаштириб, мантиқий хулосасига етказиб, поёнига етказиш, мувофиқлаштириш имконияти бўлмаётир. Республика миқёсида бу соҳадаги мувофиқлаш ишларининг йўқлиги, бу ишни вилоят, шаҳар ва туманлар мавқеида амалга ошириш ишини йўлга қўйилишига салбий таъсир кўрсатмоқда. Бунга албатта, тиш, оғиз бўшлиғи касалликларининг олдини олиш билан боғлиқ бўлган асбоб-ускуналарни, дори-дармонларни, уни арзонлаштириш, маблағ масалаларини ҳам инобатга олиш зарурдир.

Шу ўринда ҳимматли, инсонпарвар шифокорларнинг ташаббуслари ҳам ҳар қанча таҳсинга сазовордир. Бунда тажриба қўлланилган, хусусий тиш даволаш муассасаларининг ҳафтада бир кунни болаларни текинга кўриб қўйиш, керак бўлса даволаш, турли тиш касалликларини олдини олиш учун жойларда врач маслаҳатини ташкил этиш тажрибасини тиклаш, қўллаб-қувватлаш хайрли ишдир. Шунингдек, муқобил стоматологик хоналар, бўлимлар ҳамда стоматологлар жамияти ва жамиятларидан фойдаланиш ҳам жоиздир.

Давр эмин-эркин фаолият кўрсатиб, ташаббус кўрсатиб ишлаш имкониятини берган экан, боқимандалик кайфиятидан буткул фориҳта бўлиб, ўзимиз - стоматологлар, ўз имкониятларимиздан фойдаланиб, қуйидаги тарғибот-ташвиқот, тушунтириш ишларини олиб боришга бел боғлашга даъват этардим. Энг аввало, азиз газетхонлар, тиш касалликларининг олдини олиш ва даволашга хизмат қиладиган тиш пасталаридан фойдаланиб, оғиз бўшлиғи саломатлигини сақлашга доимий эътибор қаратсак. Сўнгра, таркибида қанд ва ширинлик моддалари бор маҳсулотларни камайтириб, яхшилаб тамадди қилишга одатлансак. Тиш емирилишининг олдини олиш мақсадида, алоҳида олинган бирон-бир тиш ёки милк давосига эътибор берсак, оғизни чайиб турсак. Дармон дорилардан, фторли, глицерфосфат кальций каби, врач тайин этган дорилардан ичиб туришни канда қилмасак.

Мазкур мавзуга сиз, мўҳтарам газетхонларнинг эътиборингизни жалб этишингиз боиси шундаки, тишларимизнинг дурдек оппоқ, соғлом сақланиши, халқимиз ибораси билан айтганда, ошқозонимиз, сиҳат-саломатлигимиз «тегирмонининг» бенуқсон ишлаши учун уни сақлашга, турли дардлардан асрашга болаликдан аҳамият берайлик. Сабаби, 1989 йилдаги аҳоли рўйхатга қараганда Ўзбекистоннинг қишлоқ жойларида болалар сони 44,87 фоизни, шаҳарларда 33,86 фоизни ташкил этади. Соғлиқни сақлаш вазирлиги стат бўлимининг тасдиқлашича 1999 йил 1 январидаги ҳисобга қараганда ҳам бу рақам ўзгармай қолган. Бу рақамларни келтиришдан мақсад, халқимизнинг орасида болаларнинг салмоғи анча катталигини инобатга олиш зарурлигини яна бир бор таъкидлашдир. Мустақил республикамиз ҳукумати ушбуни ҳисобга олиб, болаларимизга стоматологик хизмат кўрсатиш маблағларини йил сайин ошириб бормоқда. Лекин шунга қарамай болаларимиз тишлари соғлигини асраш, дардлари олдини олиш соҳасида биз - тиш шифокорларининг хизматимиз самараси қониқарли, деб айтолмаймиз. Тиш дардини олдини олиш юзасидан махсус дастур ишлаб чиқиб, уни амалга ошириш, тушунтириш, тарғибот-ташвиқот ишларини кучайтириш, ташкилий ишларни такомиллаштириш биз тиш шифокорларининг бурчимиз, Юртбошимиз томонидан белгилаб берилган «Соғлом авлод йили» режаларини амалга оширишга қўшган муносиб ҳиссамиз бўлади.

Суратда: Профессор Т. Оқилов ҳамкасблари билан.

ҒОРНИНГ НОМИ КАПТАРХОНА

Ўзбекистон ҳудудида 400 тага яқин ғорлар бўлиб, уларнинг орасида энг узуни Каптархона ғоридир.

У Ҳисор тоғ тизмаларининг Қашқадарё вилоятидаги Мингчуқур тоғининг жанубий ёнбағрида жойлашган. Ғорнинг узунлиги 980 метр, ҳажми эса 36 минг квадрат метрдан ортиқдир. Ғор икки қават бўлиб, пастки қаватидан 570 метр узунликда ерости анҳори оқиб ўтади.

ТЎЙИБ-ТЎЙИБ ЭСНАБ ОЛСИН

Кўпгина япон фирмаларида ҳар бир сменада ишчи ва хизматчилар тўйиб-тўйиб... эснаб олишлари учун бир неча марта танаффуслар берилади.

Тадқиқотчиларнинг айтишларига қараганда, ҳузур қилиб эснаб олиш ақлнинг ишлаш қобилиятини кучайтирар экан. Шунинг учун эндиликда ишчи ва хизматчиларнинг ишдан бўш вақтларида бундай ғалати машғулот - эснаш билан шуғулланаётганликларига ҳеч ким ҳайрон қолмайди.

БУХОРО АМИРИНИНГ ОЛТИН ЮЛДУЗИ

Ўрта Осиё темир йўли орқали Бухорога биринчи поезд 1888 йил 27 февралда етиб келган эди.

Ўрта Осиё темир йўли Бухоро қисми қурилиши тугалланиши муносабати билан унинг бош қурувчиси М.Н.Анненковга Бухоро амири йирик бриллиантлар ёпиштирилган олтин юлдуз совға қилганди.

МЎЙЛОВЛИ ЖОНОНА

Черчил шаҳрининг 13 ёшли фуқароси Лина Торонец анча вақтдан бери кўпчиликнинг диққат марказида бўлиб қолди.

Лекин, тўғрисини айтганда, бундай «машҳур»лик қизнинг ўзини сира ҳам хурсанд қилмаяпти.

Ҳаммаси уч ой аввал бошланди. Оппоққина бўлган гўзал қизнинг лабида... мўйлов сабза ура бошлаганлиги ҳаммани ҳайратга солмоқда. Яна қанақа денг, қоп-қора мўйлов.

Маскулинизация деган ҳодиса, яъни аёлларда иккиламчи эркаклик белгиларининг намоён бўлиши тиббиёт ходимларига азалдан маълум. Бироқ одатда бундай ҳодиса балоғат ёшига етганда юз бериб, ички секреция безлари ишлаш қобилиятининг бузилиши натижасида юзага келади.

Тиббиёт ходимларининг бечора Линага ёрдам бериш мақсадида қилган, барча хатти-ҳаракатлари зое кетмоқда. Аксинча, мўйлов қуюқлашиб кетаяпти.

БЕРДИЮ ЎЗИ ҚУТУЛДИ

Кишиневлик К. «Жигули» машинасини ювмоқчи бўлди.

Машинасида шаҳардаги анҳорлардан бири ёқасига чиқиб, бекорчиликдан шу ерда эснаб ўтирган икки кишига машинани ювиб беришни таклиф қилди. Улар «Жигули»ни бир пасда ювиб-тозалаб беришди. Машина эгаси мамнун бўлди ва иш ҳақи эвазига ўзи бозорда сотиб олган «яримта»ни ва битта нонни бера қолди. Машина ювганлар очкўзлик билан дарҳолароққа ёпишдилар ва ичишни бошладилар. Аммо машина эгаси рулга ўтиришга ҳам улгурмагандики, ҳалиги ароқхўрларнинг иккаласи ҳам жонсарак бўлиб ерда ағанаб қолди. Маълум бўлишича, шиша идишдаги ароқ эмас, қандайдир заҳарли модда экан. Ҳайдовчи жабрланганларни касалхонага олиб келди.

Лекин улардан бирининг жонини сақлаб қолишнинг иложи бўлмади.

А.ОТАМЕТОВ тайёрлади.

СЎРАНГ, БИЛИБ ОЛИНГ

- Ишсизлик нафақаси қачондан бошлаб ва кимга қанча тўланади?

К.ШАРИПОВ.
Қарши шаҳри.

Ишсизлик нафақаси ишсиз деб эътироф этилган шахсга, у маҳаллий меҳнат органида рўйхатга олинган кундан бошлаб тайинланади ва тўланади.

Ушбу нафақа меҳнат даромадидан (иш ҳақидан) маҳрум бўлган ёки узоқ муддатли танаффусдан сўнг (бир йилдан ортиқ) қайта иш бошлашга ҳаракат қилаётган шахсларга йигирма олти календар ҳафта;

Илгари ишламаган ва биринчи марта иш қидираётган шахсларга ўн уч календар ҳафта тўланади.

Ишдан ва иш ҳақидан маҳрум бўлган шахслар учун ишсизлик нафақаси олдинги иш жойидаги ўртача ойлик иш ҳақининг эллик фоизи миқдорида, аммо қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам ойлик иш ҳақидан кам бўлмаган ва нафақани ҳисоблаш пайтида Ўзбекистон Республикасида таркиб топган ўртача иш ҳақидан ортиқ бўлмаган миқдорда тўланади.

Бошқа ҳолларда қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам ойлик иш ҳақига фоиз нисбатида белгиланади. Қарамоғида 16 ёшга тўлмаган болалари ва бошқа кишилари бўлган ишсиз шахсларга нафақа миқдори 10 фоизга оширилади.

Ишсиз шахс нафақа олиш даврида иш қидириши ва ҳар икки ҳафтада камида икки марта меҳнат органида йўқламадан ўтиши керак.

***

- Мен ҳарбий хизматдан 1997 йили старшина унвони билан қайтиб келганман. Айтингчи, менинг хизматда олган унвоним захирада турган пайтда ҳам ошиб борадими?

З.АРСЛОНБЕКОВ.
Андижон вилояти.

Ҳарбий хизматни ўтаб қайтган захирада турувчи айрим тоифадаги шахслар вақти-вақти билан ўқув машқларига ва махсус машқларга чақириб турилади. Ана шу ўқув машқлари йиғинида иштирок этиб, таълим дастури бўйича синовларни муваффақиятли топширган ҳарбий хизматга мажбурларга «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳарбий хизматни ўташ тўғрисида»ги Низомда белгиланган тартибда захирадаги подполковник унвонигача навбатдаги ҳарбий унвонлар берилиши мумкин.

***

- Яқинда корхонамизда ходимлар сони қисқартирилиши муносабати билан кўпчилик ишсиз қолди. Мен ҳам шулар жумласиданман. Лекин яқинда бир киши сақланиб қолган икки ойлик иш ҳақидан ташқари яна қандайдир нафақа тўланиши керак, деб айтиб қолди. Бу қандай нафақа, у бизларга ҳам тўланиши керакми?

Раим ҚАМЧИЕВ.
Бувайда тумани.

Бу нафақа сизни ижтимоий ҳимоялаш тарзида тўланадиган ишдан бўшатиш нафақасидир. Ушбу нафақа сизга иш қидириш даври учун тўланадиган икки ойлик иш ҳақингизга қўшиб тўланади.

Агар сиз ишлаган корхона билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилинган пайтдан бошлаб ўн кун ичида маҳаллий меҳнат органига мурожаат қилиб, иш қидирувчи сифатида рўйхатга олинсангиз, меҳнат органи берган маълумотномага асосан олдинги иш жойингиздан учинчи ой учун ҳам ўртача ойлик иш ҳақи олишингиз мумкин.

***

- Ўзбекистон мустақилликни қўлга киритгач, фуқароларимиз чет элларга саёҳатларга, ўқишга бориш, ишлаб келиш имкониятлари яратилди. Шулар бўйича мени бир нарса қизиқтирмоқда. Чет элда ишлаб пул топаётган шахсларга ўз меҳнати билан топган пулларни ҳеч қандай тўсиқларсиз олиб ўтадиларми? Ёки уларга ҳам солиқ солинадими?

Зафар СУЛТОНОВ.
Шеробод тумани.

Албатта улар ҳеч қандай тўсиқларсиз олиб ўтадилар.

Агар улар хорижга ишлашга юборилиши муносабати билан хориж давлат корхоналари, муассаса ва ташкилотларидан олган чет эл валютасидаги иш ҳақи суммалари қонун ҳужжатларида кўзда тутилган доирасида бўлса, солиқ солинадиган даромадга киритилмайди, яъни солиқ солинмайди.

Саволларга ҳуқуқшунос Дониёр ХАЛИЛОВ жавоб берди.

Ер юзининг қарийб миллиардга яқин аҳолиси мутлақо ўқув ва ёзувни билмаган ҳолда XXI асрга қадам қўяди. Буларнинг 130 миллионга яқини болалардир.

Ушбу болаларнинг билимга эга бўлишлари учун бўлажак 10 йил давомида ривожланган ва қолоқ давлатлар йилига 7 миллиард доллар сарф қилишлари керак. Бу маблағ АҚШда йил давомида пардоз буюмлари ёки Европада музқаймоқ учун сарф қилинадиган харажатдан анча камдир.

UNICEF.

МУНАЖЖИМЛАР ТАЪБИРИ
ШИРИНСУХАН БЎЛИНГ

Қўй (21.03-21.04). Ҳафтанинг ўртаси амалий битимлар тузиш учун қулай. Пайшанбада хушхабарлар эшитасиз. Дам олиш кунларини қилинмаган ишларга ва дам олишга бағишламоқ жоиз.

Бузоқ (22.04-20.05). Ҳафта сиз учун кўп томонлама омадли ва хайрли келади. Ҳафта бошида иш фаолиятингиз қизғинлашганининг самараси ўлароқ ҳафта ўртасида моддий рағбатлантириласиз. Пайшанба куни ихтилофлар чиқишидан эҳтиёт бўлинг. Дам олиш куни хушхабарлар эшитасиз.

Эгизаклар (22.05-21.06). Ҳафта сиз учун қулай келиши кутилади. Кайфиятингиз, соғлиғингиз аъло даражада бўлади. Ҳафтанинг иккинчи ярмида кўп ишларни қилиб улгурасиз. Шанбада моддий аҳволингиз яхшиланиб қолса ажаб эмас. Якшанбада маҳбуб ёки маҳбубангиз кўнглини овлашга ҳаракат қилинг.

Қисқичбақа (22.06-22.07). Ҳафтанинг кейинги кунларида бизнесга тааллуқли ишларингиз бароридан келади. Шанбада хабарлар эшитасиз.

Арслон (23.07-22.08). Ушбу ҳафта сизга ҳар жиҳатдан қувонч бағишлайди. Чоршанбадаги ишларингиз унумли бўлади. Пайшанба эса пулингизга пул қўшилади. Дам олиш кунларида оила даврасида ҳордиқ чиқарасиз.

Паризод (23.08-22.09). Чоршанбада кўнгилга ёқадиган хариддлар қиласиз. Дам олиш кунлари аъло кайфиятда бўласиз, чунки мириқиб дам оласиз.

Тарози (23.09-22.10). Ҳафта мобайнида турли янгиликлардан хабардор бўласиз. Шу билан бирга мазкур ҳафтала унумли дам олишингиз мумкин.

Чаён (23.10-22.11). Ҳафта ўрталарида бироз чарчоқ ва лақиллатишлар бўлиш эҳтимоли бор. Дам олиш кунлари табиат қўйнида мириқиб ҳордиқ чиқарганингиз маъқул.

Ўқотар (23.11-21.12). Ҳафта ўрталарида ҳар хил хабарлар тинглайсиз. Дам олиш кунлари табиат қўйнида мириқиб ҳордиқ чиқарганингиз маъқул.

Тоғ эчкиси (22.12-19.01). Ҳафта мобайнида ўзингизни у ёқ бу ёққа урманг. Имкони бўлса кўпроқ дам олинг, дам олиш кунларида бу имкониятдан фойдаланиб қолинг.

Қовға (20.01-18.02). Ҳар қандай ишга қўл урсангиз, ўнгидан келади. Молиявий масалалардаги туғилажак имкониятлардан самарали фойдаланинг. Дам олиш кунлари хабарлар тинглайсиз.

Балиқ (19.02-20.03). Шу кунларда моддий аҳволингиз яхшиланади. Дам олиш кунлари кўнгилга ёқадиган хариддлар қилинг ҳамда маҳбуб ва маҳбубангизни қувонтиринг.

● ЯХШИЛАР ГУЛШАНИ

Фозил қори Ёсин ўғли СОБИРОВ

16. АМРИ — МАЪРУФНИНГ ХОСИЯТИ

Худо қалби пок, эътиқодда собит бандасини амри-маъруф, наҳъи- мункар сабаб иймон ато этиб, ҳидоятга солиб юборган. Аллоҳ инсоннинг дилига солмаса, иймон бермаса, у икки дунёда ҳидоятга келмайди.

Бир мулла одам амри-маъруфда Аллоҳнинг каломидан, ҳадисларни келтириб, маъруза қилиб турар эди. Бир одам «Мунча жон куйдираверасиз? Сиз жон куйдирганингиз билан намозни ўқиган ўқийди, ўқимаган ўқимайди, Қори ака, ундан кўра ошни еб, чойни ичиб чиқиб кетаверсангиз бўлмайдими? Нима сиз билганни мен билмайманми? Бошқалар билмайдими?» деб қолди. Ахир уни биламанки, умрида бир нарсага эътиқод қўймаган, худосизлар таълимоти қалбини хасталаб қўйган кишилардан. Эй биродарлар, мусулмон иймонли киши, Худо илм бериптими, уни ичига солиб, «Менга нима» деб юрмайди-да. Ичингга солиб юргунча, етказгин, бошқалар ҳам баҳра олсин. Бирор нарсани, сенинг даъватинг сабаб билиб қолсин. Амри-маъруфнинг савоби бир йил давомида ҳар куни кеча-кундуз нафл намоз ўқигандаги ҳосил бўладиган савоблардан ҳам улуғ бўларкан. Бефарқ бўлмасдан, «тўғри бўлинг, гуноҳ ишларни қилманг, Худони танинг, дилозорлик қилманг», - деб қўйишингизнинг ўзи шунча савобларга дохил қилар экан. Лекин даъват ҳам тўғри, ҳам чин қалбдан бўлиши керак. Бўлар-бўлмас афсоналарни гапириб, одамлардан баланд келаман деб, уларни қайтага диндан, илм-фандан бездириб қўйиш керак эмас. Одамларнинг ўртасига нифоқ солишга сабаб бўладиган гапларни, сиёсатларни гапириш керак эмас. Амри-маъруф қилиб туриб, бирор ғалванинг келиб чиқишига сабабчи бўлиб қолиш керак эмас. Аввал Аллоҳнинг каломига тушуниб, амал қиладиган, Муҳаммад Расулиллоҳ алайҳи вассалламнинг ўгитларига тушуниб, суннатларига амал қилишни билиб олайлик. Ундан кейин бошқаларига интиламиз.

Аллоҳ таоло бир шаҳар кўрсатиб, Жаброил алайҳиссалломга айтди: «Турган шу шаҳарни йўқ қилиб юборгин». Жаброил алайҳиссаллом бу шаҳарга қарасалар, шаҳарнинг қоқ ўртасида бир олим кеча-кундуз ибодат қиляпти. Ибодатдан бўшаса, китоб кўряпти. Китобдан тўхтаса, намоз ўқиб ибодат қиляпти. Жаброил алайҳиссаллом айтдилар, «Ё Раббим, бу мени синаганингми? Бир бандант китоб кўриб, ҳаққингга дуо қилиб, йўлингда ибодат қилиб тун-кун намоз ўқиб ўтирибдику!»

«Ўша бандам деди Аллоҳ, - китоб кўради, ибодат қилади-ку, лекин бошқаларга нафи йўқ. Қўшниси ичкиликка берилиб, фаҳш ишларга берилиб, адойи тамом бўлди. Бирор марта олдига чиқиб, «Қўшни бу ёққа келинг, бир суҳбатлашайлик, мана бу ишларни қилсангиз ундай бўлади, Аллоҳнинг каломида бундай дейилган...» деб бир марта ҳам гапирмайди. Яна бир қўшниси эса ўғри. Уни бу йўлдан қайтаришга бирор марта ҳаракат қилгани йўқ. Агар шу олим маърифат қилганда, амри-маъруф қилганида эди, шу шаҳарнинг бир қисми бўлса ҳам Аллоҳни танийдиган, куфр ишларни қилмайдиган бўлиб қоларди. Шаҳарга бало келмасди. Ана шу каби олиму уламолар индамаганидан, наҳъи-мункар қилмаганидан шаҳар аҳли куфр, фаҳш ботқоғига ботиб кетди, - деди Аллоҳ.

Қаттиқ гапириб одамлар шахсиятига тегиб, бездириш ҳам керакмас. Ҳар бир жойнинг, маросимнинг ўз мавсуми, мавқеи бор. Масалан, ҳали диний саводи бўлмаган бир одам, «Қани, домлаларнинг амри-маъруфини бир эшитиб кўрайчи» деб келади. Ҳидоятга киришга, энди қадамини «босайми, босмайми» деб турибди. Унинг миясида қалбининг бир қисмида «Худо йўқ, дин заҳар» деган таълимот, мустабидлар мафкураси турибди. Энди шу жойда, бир чала мулламми, бир маҳмадонами чиқиб, «Намоз ўқимаганнинг ҳайвондан нима фарқи бор?» деб юборса ҳалиги бечора биродаримизнинг ҳоли нима кечади? Ҳақоратлангандек бўлади-да, диндан баттар безиб, амри-маъруф деса қочадиган бўлади. Биродар, шундай ишларни қилингки, сизнинг суҳбатингизнинг иштиёқи бўлсин. Сизнинг даъватингиздан кейин, уни эшитган одам ўйланиб қолсин.

Қаттиқ-қуруқ гаплар билан нимага эришасиз? Яратган Аллоҳим бермаган иймонни сиз уриб-сўкиб берасизми? Сиз инсонни ҳурматлаб, тўғри йўлга солишга ҳаракат қилинг. Ҳар жойда шароит ҳар хил. Ўшанга қараб иш кўриш керак. Динимизни инсонларга чиройли қилиб етказинг. Ана шунда икки дунё саодатини эгаллаган бўласиз.

Қаттиқ-қуруқ гаплар, қўпол гаплар, мўминларга хос эмас. Одамнинг ибодатидан воз кечтириб ёки суст эътиқод эгаси қилиб қўйишликка сабаб бўлади ёмон гап. Масалан, ёш йигитлар жамоа билан намоз ўқишни ўрганай деб турганида, «Масжидга дўпписиз кирасанми, бор кийиб кел» деб дилига озор бериб юборадиган кишилар бор. У энди иккинчи масжидга кирмайдиган даражага бориб қолади. Бу эса энг катта тилдан келадиган гуноҳлар сирасига киради. Дўқ, пўписа, қўполлик, ғализлик яхши эмас. Оқибати ҳам яхши бўлмайди, гуноҳга ботиб қоласиз.

Бир куни бир одам келиб, «Мана мусулмонларингиз нима каромат кўрсатиб юрибди, мозорга кириб, қабр тошларини синдириб, марҳумларга ҳурматсизлик қилишибди...» деб қолди. Эй биродар, мусулмон одам бу ишни икки дунёда ҳам қилмайди. Мусулмон одам бирор муқаддас жойга зарар етказмайди. Худодан қўрқади. Мусулмон одам, иймони бор одам мозорга кечаси кириб, мозорни босиб юрмайди. Майитларни ҳақорат қиладими мусулмон? Ана шунақа нотўғри гап қилиб, динимизни қўпол қилиб кўрсатганларнинг аҳмоқлигидан, фитначиларга лаққа тушганлардан Ислом дини душманлари фойдаланиб қолади. Динимизни ёмонотлиқ қилмоқчи бўлади. Бир банда сизга эгилиб, масала сўраб турибдими, унга қўполлик қилманг. Намоз ўқияптими, унинг дилини ранжитманг. Изза қилиб қўйманг. Ўринсиз гапириб, билмай хато қилаётган бўлса, чиройли, оғир ботмайдиган қилиб, тушунтиринг. Мана шуларнинг ҳаммаси тилдан келадиган гуноҳи-кабиралардандир. Тил офатлари, тил туфайли гирифтор бўладиган гуноҳи-кабиралар бари олтмишта. Уларнинг кўпини сизу биз биламиз. Юқорида баъзиларини айтиб ҳам ўтдик. Эҳтиёт бўлишимиз лозимки, гуноҳкор қилиб қўядиган ҳам, савобларга дохил этадиган ҳам тил - Аллоҳнинг улуғ неъматларидан бири. Шундай бўлгандан кейин тилга беэътибор бўлмайлик. Ҳазрати Мир Алишер Навоий айтганларидек «Тилга эътибор, элга эътибор» эканлигини доимо ёдда тутайлик.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА

ДАРЁ СУВИ ОҚИБ ТУГАМАС...

ёки ўз-ўзини руҳан тарбиялаш ҳақида сўз

Шарқ донишмандлари шундай маслаҳат берадилар: «Бошингга тушган мусибатни енгиллаштирмоқ истасанг, ироданг қувватини ишга сол, вақтингни тўпла. Ўз ҳаётини тартибга туширишни пайсалга солган киши дарё бўйига бориб сувнинг ҳаммаси оқиб бўлишини кутиб ўтирган телба кабидир!»

Инсон руҳи - олий руҳ. Олий руҳни биз Ақл деймиз. Ақл эса тарбияга муҳтождир. Шарқ донишмандлари кишининг ҳақиқий инсон бўлиб етишишида унинг руҳий тарбиясини асосий омил деб билганлар. Қадимда Хитой ва унга яқин бир неча мамлакатларда вужуд тарбияси воситасида инсон руҳий тарбиясига йўл изланган бўлса, мусулмон Шарқида эса инсон руҳининг ўзига бевосита таъсир этмоқликни маъқул топишган. «Руҳ улуғ ҳодисаким, у фақат яхши амалларни хоҳлайди, биллоҳ яхши амал қил!» дея уқтиради йирик ислоҳотчи олим Имом Ғаззолий.

Аҳли донишларимиз руҳ тарбиясининг биринчи шарти ҳалолликда деб билганлар. Ўзлари ҳам оддий ва ҳалол яшаб ўтганлар. Тарихий далилларга кўра, Яссавий деҳқончилик қилиб кун кечирган. Баҳоуддин Нақшбанд матога гул нақшлаш ҳунарини яхши билган. Унинг пири Саид Кулолнинг асл касби кулолчилик эди. Шайх Абулҳасан дурадгорлик, Шайх Баннон ҳаммолчилик эвазига пул топишган. Улар «ярим оч яшаб, фақирона кун кечирганда киши руҳи тобора юксалиб, самовотга яқинлашади» дея таъкидлаганлар. Бунинг исботи сифатида ўзлари ҳам бир неча сирли илмларни билишган.

Ҳаёт биз ўйлагандан кўра мураккаброқдир. Унинг тошли - тақдир йўллари кўп. Тошлари баъзан товонингни қонатади, жисму жонинг оғриқдан зирқирайди. Руҳ-чи, руҳ озод қуш, у инсон вужудидаги энг эзгу кучларни жамлайди, бирлаштиради. Бордию, руҳ ҳам қийноқда қолиб азобланса-чи? Ички қувват сусаяди, гавда ҳолати ўзгаради, ишончсизлик ҳисси ортади. Сиз рўпарангиздан келаётган нотаниш кишининг қадам ташлаши, гавдасини тутиши, кўз қарашлари ва юз ифодасига қараб унинг руҳий ҳолатини айтиб бера оласизми?!

«Буни аниқлаш қийин эмас, - дейишади америкалик психолог олимлар. - Инсоннинг ички олами унинг ташқи ҳолатига нақадар боғлиқ. Гавдасини тик тутиб кетаётган одам ўзига қаттиқ ишонади. Шунингдек, у ўта журъатли ҳамдир. Қомати эгик кишини қандайдир изтироблар қийнаётир. Катта-катта қадам ташлаб юриш таваккалчиликдан дарак беради. Майда қадам эгалари шошилинч иш бажарувчилардир...»

Япон физиогномистларининг айтишича, дунёда қанча инсон бўлса, шунча хил феълу атвор мавжуд. Юз ва кафт чизиқлари бир-бирига ўхшамаганидек, инсонлар руҳияти ҳам бир-биридан мутлақо фарқ қилади. Юзни ўқиш санъатини пухта эгаллаган япон олимларининг хулосаси шундай: ташқи гўзал инсонда ҳеч вақт ички ёвузлик бўлмайди. Аксинча, ички ёвузлик бора-бора ташқи гўзалликка путур етказиши мумкин! Хўш, юзни ўқиш илми нималардан дарак беради? Масалан, пайваста қошлар очиқкўнгиллик, ясси ёноқлар эса серҳиссиётлилик белгиси экан. Кўзлари чақнаб тургувчи киши мақсадга интилувчан бўлади. Пешонанинг қисқалиги мақсадлар беқарорлигини билдиркан.

Японияда юмшоқ феълли, кўнгилчан болаларга нисбатан ўжарроқ болакайларга эътибор кучли экан. Агар битта синфда шундай болалар кўпроқ бўлса, шу синф учун дарҳол қўшимча дастурлар ишлаб чиқиларкан. Сабаби, ўжар болалар «ҳеч кимга озор етказмайдиган» бўш-баёв болаларга нисбатан жамиятга кўпроқ фойда келтиради, дея ҳисоблашишаркан. Йил ўн икки ой ер силкинишлари юз бериб, кучли вулқонлар портлаши муқаррар бўлган Нидерландияда эса болалар гўдаклигиданоқ руҳий кўникмалар асосида тарбияланади.

«Инсон энг майда ёввойи ўтчалик ҳам мустақил эмас» - деб ёзади олимлардан бири. Шарқ донишмандлари шундай маслаҳат берадилар: «Бошингга тушган мусибатни енгиллаштирмоқ истасанг, ироданг қувватини ишга сол, вақтингни тўпла. Ўз ҳаётини тартибга туширишни пайсалга солган киши дарё бўйига бориб сувнинг ҳаммаси оқиб бўлишини кутиб ўтирган телба кабидир!»

Дейл Карнегининг ўгитларига кўра, киши бошқаларнинг камчилиги ҳақида ҳадеб ўйлайвермасдан, ҳар бир одамдан яхши фазилат ахтариб яшаши зарур. Ахир кимдир ботқоқликда фақат лойни кўрса, яна кимдир унда юлдузлар аксини кўрмоғи мумкин.

Ҳиндистоннинг чекка қишлоқларидан бирида яшовчи саксон яшар чолнинг оёғи бирданига қаттиқ оғриб қолади. Шунда у «Кеча томорқада озгина пиёда кезувдим. Бироз зах ўтибди шекилли» деб ўзини тинчлантиради. Касалини унутиб бошқа юмушларга берилиб кетади. Уч кундан сўнг оғриқ тўхтайди. Аммо шифокорлар текшириб қарашсаки, чол оёқни шол қилиб қўяр даражадаги қаттиқ хасталикка учраган, лекин у «бунга ортиқча аҳамият бермай», ўзини тинчлантиргани учун хавфни енгиб ўтган экан.

Бир зум ўйлаб кўрайлик. Қачон биз ички оламимиздаги ўзлигимизни улғайтирамиз? Йўлимиздаги ҳар неки тўсиқларни енгиб ўтиб, дадил ва ўктамона илгарилашнинг иложи борми? Ҳа, бор. Руҳий кўникмаларни онгимизда шакллантириш туфайлигина бунга эришиш мумкин. Зотан, бу ҳаракатимиз янги даврнинг улкан талабларига жуда мос келади. Ва шу билан бирга «Инсон ҳамиша замон билан бирга ўзгара боради!» деган кўҳна нақлни ёдимизга солади.

● ТИЛ - МИЛЛАТ ФАХРИ

ДОИМИЙ АНЖУМАН ОЛДИДАН

Ўзининг олтинчи йиғинига тайёргарлик кўраётган «Ўзбек тили таълимини такомиллаштиришнинг долзарб масалалари» доимий илмий-методик анжумани фаолият кўрсатаётганига бу йил ўн бир йил тўлди.

Анжуман Давлат мақомини олган она тилимиз билан олдинма кейин дунёга келган, мазкур анжуманни таъсис этишдан кўзланган мақсад она тили таълими мазмунини янгилаш эди. Анжуман фаолияти давомида, маълум маънода, шу мақсадга эришилди ҳам. Она тилида муқобил дастурлар, янги мазмундаги синов дарсликлари яратилди. Тажриба-синовдан муваффақиятли ўтган дастур ва дарсликлар педагогик амалиётга йўл олди.

Анжуман Низомига кўра, ҳар икки йилда бир марта ўз йиғинини ўтказиб турибди. Ҳар бир йиғин алоҳида мавзу муҳокамасига бағишланади. Анжуманнинг навбатдаги олтинчи йиғини 2000 йил апрель ойида Фарғона вилоятида «Она тили - ижодий тафаккурни ривожлантиришнинг асосий омили» мавзусида ўтказилади.

Айни пайтда доимий анжуманнинг олтинчи йиғинини тайёрлаш ва ўтказиш бўйича ташкилий қўмита ўз ишини бошлаган.

Анжуман «Мактабгача таълим муассасаларида давлат тили», «Бошланғич синфларда она тилини ўқитиш», «Умумий таълим мактабларида она тили», «Ўқиш бошқа тилларда олиб бориладиган мактабларда давлат тили таълими», «Олий таълимда ўзбек тили», «Махсус таълим муассасаларида она тили» каби шўъбаларда иш кўради.

Муҳтарам, она тилимиз фидойилари! «Она тили - ижодий тафаккурни ривожлантиришнинг асосий омили» мавзусидаги анжуман йиғинида фаол иштирок этишингизни сўраймиз.

Қумрихон СУЛТОНОВА,
Республика Таълим маркази бош методисти.

YAXSHI SO'Z - JON OZIG'I

Har qanday xalqning urf-odatlarini bilay desang, avvalo uning tilini bilishga urin.

Pifagor

So'z kuchidan yiqilur minbar ham, dor ham,
So'z birla chiqar indan ilon-murdor ham.

Abu Shukur Balhiy

Ko'ngil bilan tilni to'g'ri tut.

Yusuf Xos Hojib

So'z ichra mudom aql yashirindir,
So'z chimildig'u aql kelindir.

Nosir Xisrav

Nodonlarday yuzlab so'zni qilma qator,
Donolardek bir so'z degil lek, ma'nodor.

Sa'diy Sheroziy

Til - millatning qalbi. Til g'oya, tuyg'u, tafakkurning jonli mujassamidir.
Til millionlarcha avlodlar tomonidan yaratilgan tirik jondir.

A.N.Tolstoy

Xalqning tiliga hujum, uning qalbiga hujumdir.

G.Laube

Kim ravshan fikrlasa, u ravshan bayon etadi.

N.Bualo

Ko'p tilni bilish - bitta qulfga tushadigan bir nechta kalitga ega bo'lish degan gap.

F.Volter

● ҚЎШНИЛАРИМИЗ ГУЗАРИДА

«КЕЛ, ЯРАШАМИЗ» —

дейишмоқда бу ўриндиқда бир зумга бўлса-да ўтирган ажралиш арафасида турган эр-хотинлар, аразлашган дўстлар, уришиб қолган ошиқ-маъшуқлар.

Сочи шаҳрининг «Ривьера» хиёбонидаги бу мўъжизакор ўриндиқнинг номи ҳам ўзига яраша: «Ярашиш ўриндиғи». Қисқа фурсатда рассом Пётр Харисановнинг ижоди маҳсули бу ўриндиқ шаҳар аҳолиси ва беҳисоб меҳмонлари - дам олувчилар учун ҳақиқий «қадамжо»га айланди. Икки мармар устунга кўндаланг қўйилган учинчи мармар бўлагидан иборат ўриндиқ бир қарашда жуда жўн кўринади. Аслида унинг «сеҳри» - ўриндиқнинг устки қисми текис эмас, яъни икки чети марказга сари қиялатиб ишланганлигида. Шунинг ҳисобига унга ўтирган кишилар қанчалик қаттиқ аразлашган бўлмасин, бир зумда бир-бирларига яқинлашиб, гўё бир ўзанга қуйилаётган икки ирмоқ ҳолатига тушадилар...

Ўриндиқ ўрнатилгандан бери ҳали бир сония ҳам бўш қолгани йўқ. Ҳатто унинг атрофида навбат кутиб турганларни ҳам учратиш мумкин.

Ажралишлар авж олган ҳозирги кунда бизнинг хиёбонларимизда ҳам шундай ўриндиқлар бўлганда эди, балки... Албатта ажралишларни камайтиришнинг энг тўғри йўли шу демоқчи эмасмиз, лекин бундай ўриндиқ сари қўйилган қадамнинг ўзи кишида ярашмоқ истаги борлигидан далолат эмасми? Юқоридаги каби ўриндиқ эса бир сабаб, восита холос.

● ҚИЛМИШ — ҚИДИРМИШ

Ёзнинг иссиқ кунларидан бирида одатдагидек, Шаҳрихонсойнинг муздай сувида чўмилиш учун келган Асака тумани «Навбаҳор» жамоа хўжалиги ҳудудидаги Навкан қишлоғида яшовчи 12 ёшли Турғунбой ҳам, унинг тенгдош ўртоқлари ҳам бу кун уларнинг ҳаётларидаги энг даҳшатли, ҳамда фожеали кун бўлиб қолишини хаёлларига ҳам келтиришмагандилар.

БОШНИ ЁРГАН ТОШ

У нафақат бошни, қалбни ҳам ёрди

Ҳар кунгидан кўра тўлиб, тўлқинланиб оқаётган сув бағрида роҳатланиб сузишар эканлар улар томон шахдам қадамлар билан, ўткир нигоҳини уларга тикиб, яқинлашиб келаётган бешафқат ўлим шарпасини ҳеч бирлари сезишмади.

Ҳаммаси бир зумда - чет элнинг даҳшатли фильмларидагидай, кўзлари мўлтираб турган 8 нафар ёш болаларнинг шоҳидлигида, содир бўлди.

Сой бўйлаб ўзи ёқтирган қиз билан ўтиб бораётган 22 ёшли Илҳомжонга сувдан чиқишиб, қирғоқдаги тупроқда ағанаб ётган Турғунбой ва унинг ўртоқларининг гаплари ҳақоратомуз эшитилди. У ўзининг нафсонияти камситилган деб ҳисобладими, йигитлик ғурури (айниқса ёқтирган қизи олдида) таҳқирланган деб билдими ҳар ҳолда ғазаб отига миниб, болалар томон шитоб билан югурди. Унинг важоҳатини кўрган болалар қўрққанларидан ўзларини сойга отишиб, нариги қирғоқ томон сузиб ўтишди.

Бу вақтда ғазабланган Илҳомжон сой бўйига етиб келган ва у отган тошлар 10-12 ёшли деярли ялонғоч болалар томон учарди...

Баҳром (Турғунбойнинг ўртоғи)нинг тергов ва судда берган кўрсатувидан:

«... Йигитнинг орқасига қайтиб, биз томон югуриб келаётганини кўриб, қўрқиб кетдик ва сойга ўзимизни ташлаб нариги қирғоқ томон сузиб ўтдик. Ўша йигит сой қирғоғига келди ва биз томонга қарата тош ота бошлади. У отган тошларнинг бири сузиб қирғоққа етиб келган ва қирғоқдаги ажриқларни ушлаб чиқаётган Турғунбойнинг бошига тегди. Турғунбой орқасига - сувга йиқилди. Оёқлари баландга кўтарилиб, сувга чўкиб кетди. Тош отган йигит тез-тез юриб кетиб қолди...»

Илҳомжон билан бирга бўлган қизнинг кўрсатувидан:

«Биз Илҳом билан сой бўйида учрашиб, сойда чўмилаётган кичик болалар олдидан ўтганимиздан сўнг бирдан Илҳом орқасига қайтиб болалар томон кетди. Орадан 5 минут чамаси ўтар ўтмас қайтиб келди ва менга «Бўл тезроқ, кетдик, мен болалардан бирини уриб қўйдим. Боши ёрилди шекилли. Биров сўраса, индамай қўявер» - деган гапларни айтди ва биз сой бўйидан кетдик.»

Ҳа, Илҳомжон, бошига муштдек тош билан зарба еган Турғунбой оғир жароҳатланиб, кенглиги 15 метр чамасида бўлган суви кўп сойга йиқилиб, сув қаърига кириб кетаётганида, унга ёрдам бериш, қутқариб қолишга ҳаракат қилиш лозимлигини хаёлига ҳам келтирмади. Балки Турғунбой ўзидан бир неча қадам наридаги сой ичида жон таслим қилаётган вақтда ҳам ўз ҳаловатини ўйлади. Бўлмаса, «Биров сўраса, индамай қўявер» - деган гапни бирга бўлган қизга уқтирармиди. Ўлим ўз қаърига тортиб кетаётган бир мурғакнинг тақдирига бу қадар бефарқлик, совуққонлик ва бемеҳрлик билан қараш учун нақадар қаттиқ - метиндек юрак фақатгина Илҳомжон ва унга ўхшаганлардагина бўлса керак.

Воқеанинг бу тарзда ривожидан даҳшатга тушган Турғунбойнинг 10-12 ёшли ўртоқлари дастлаб ўзларини йўқотиб, эсанкираб қолган бўлсалар-да, кейинроқ сой бўйлаб Турғунбой сув сатхига чиқиб қолар деган умидда бир неча километр юрдилар. Аммо уларга Турғунбойнинг жасадини кўриш насиб этмади. У сув юзига қайтиб чиқмади.

Орадан бироз вақт ўтгач, воқеадан хабар топган Турғунбойнинг дадасининг, бошқалар билан биргаликда, сой бўйлаб шитоб ила оқаётган сувга изтиробли кўзларини тикиб соатлаб, кунлаб, силласи қуригунга қадар қилган ҳаракатлари ҳам натижа бермади.

Хизмат тақозоси билан воқеа - қотиллик содир бўлган Навкан маҳалласида бўлганимизда, у ерда яшовчи ёши ўтган кишилар менга ўша машъум воқеадан сўнг орадан бир қанча вақт ўтган бўлишига қарамасдан, авваллари доим сойда чўмиладиган маҳалла болалари сой бўйига яқин келмай қўйганликлари, Турғунбой томонидан ғишт қуйиш учун тайёрлаб қўйилган лой ҳануз ўз ўрнида турганлиги, қуйган ғиштлари эса йиғиштирилмай қолгани ҳақида гапиришди. Турғунбой сойда чўмилганидан сўнг бошлаган ишини - ғиштни қуйиб тугаллашни ният қилган эди-да. Аммо...

Яқиндагина бўлиб ўтган суд юқоридаги қилмиши учун Илҳомжонга 10 йил озодликдан маҳрум қилиш жазосини тайин этди. «Ҳақиқат қарор топди», - дейишади одатда, суд ҳукмидан сўнг. Аммо бу фарзанд доғида куйиб адо бўлаётган Турғунбойнинг ота-онаси кўнглига заррача бўлса ҳам таскин берармикан?!

Бу иш бўйича тергов тугаллланганига анча вақт бўлган бўлсада, қулоқларим остида «..тош, ажриқларни ушлаб қирғоққа чиқаётган Турғунбойнинг боши орқасига тегди, у сувга йиқилди ва оёқлари баландга кўтарилиб, сувга чўкиб кетди», «..ўша йигит тез-тез юриб кетиб қолди», «...тезроқ кетдик, мен болалардан бирини уриб қўйдим. Боши ёрилди шекилли. Биров сўраса, индамай қўявер» деган сўзлар ҳамон жаранглаб туради.

Абдуқаҳҳор МАННОПОВ,
Асака тумани прокуратурасининг терговчиси.

Шоир ва драматург Ҳайдар МУҲАММАДНИНГ халқимиз севган яқин ўтмишдаги ажойиб ижодкор-санъаткор, эл орасида «замонавий Насриддин Афанди» номини олган Сойиб Хўжаевнинг замондошлари хотиралари асосида ёзилган «Сойиб Хўжаев ҳангомалари» китоби нашрдан чиқди. Қуйида эътиборингизга ушбу китобдан парчалар ҳавола этилмоқда.

ЗИНДОН ЭНАНГНИ УЙИМИДИКИ, ЧИРОҚ ЁҚИБ ҚЎЯДИГАН

Муқимий театрининг «Равшан ва Зулхумор» спектаклида зиндонни тешиб чиқиш саҳнасида Равшан ролини Ҳамза Умаров, Эрсак ролини Сойиб Хўжаев ўйнар экан. Бир куни Сойиб Хўжаев Ҳамза Умаровга:

- Постановка бўйича биласан, зиндонни мен олдин тешиб чиқаман, кейин сен чиқасан, шундайми? - дейди.

- Шундай, - дейди Ҳамза Умаров.

Шунда Сойиб Хўжаев:

- Бугун зиндонни сен олдин тешиб чиқасан, кейин мен чиқаман, - дейди. Спектакль чоғида Ҳамза Умаров зиндонни тешиб чиқиб:

- Вой-бў, бу ер намунча қоронғу, - дейди.

Сойиб Хўжаев:

- Зиндон энангни уйимидики, чироқ ёқиб қўядиган. Зиндон қоронғу бўлади-да, - дейди.

Залда гулдирос қарсак янграйди.

Шу куни асар муаллифи Комил Яшин келиб, спектакль кўраётган экан. Раззоқ Ҳамроевга: «Сойибжон топиб айтди, шу сўзни пьесага киритиб қўйинг», - деган экан.

«АВЛИЁ» ДЕМАДИМ, «АВИО» ДЕДИМ

Бир суҳбатда Сойиб Хўжаев бир одамни мақтаб, «авлиёсиз» депти. Ўша вақтда гап етказувчилардан бири бу гапни партия ташкилотига етказибди. Юқорига чақиришиб:

- Сиз «Тошболта»да динни танқид қилиб, дилингизда эса диндор одам экансиз, фалончини «авлиё одамсиз» дебсиз. Сизнинг энди чорангизни кўрамиз, деса, Сойиб ака дарров сўз топдилар:

- Эй, нима деяпсиз. Ҳозир авлиё одам бор эканми. Ҳаммаси ўттиз еттинчи йилда халқ душмани бўлиб отилиб кетганини билмай ўлибманми. Мен уни «авлиё» эмас, «авио одамсиз» дедим, - деб қутулиб қолган экан.

РАҲБАРЛАР НЕГА КОТИБАЛАРИНИ СЕВАДИЛАР

Бир учрашувда мухлислардан бири:

- Сойибжон ака, нега баъзи раҳбарлар котибаларини севадилар-у, хотинларига беэътиборлар? - деб сўрайди.

- Бунинг сабаби, менимча, директорлар ақли кирганларида котибаларини ўзлари танлаб, чертиб-чертиб оладилар, хотинларини эса ёшлигида ота-онаси олиб берган бўлади, - деб жавоб берибди.

ХУРРАКНИ АРСЛОН ОТАДИ

Сойиб Хўжаевнинг сафарда амалдор киши билан бир хонада тунашига тўғри келди. Сойиб Хўжаев хуррак тортганда деворни тешиб юборгудек бўлар экан. Эрталаб амалдор киши ҳамма йиғилиб турганда Сойиб акага ҳазил қилибди:

- Сойибжон, кечаси сиз хуррак отдингизми? Ёки бирон қассоб ҳўкиз бўғизладими?

- Ҳа, амалдор ака, хурракни мен отдим. Аслида хурракни арслонлар отади. Тулкилар ухлаёлмай чиқади, - деганда бирдан гур кулги кўтарилибди. Амалдор айтган гапидан мулзам бўлибди.

MAHALLA га
Ўзбекистон "МАҲАЛЛА" хайрия жамғармасининг нашри
обуна бўлишни унутманг!

MAHALLA
Ўзбекистон "МАҲАЛЛА" хайрия жамғармасининг нашри

Бош муҳаррир: Чори ЛАТИПОВ

Таҳрир ҳайъати:
Шуҳрат ЖАЛИЛОВ
Иброҳим РАҲИМ
Расул РАҲМОНОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Рустам ҚОСИМОВ

Масъул котиб:
Аслиддин БЎРИЕВ

Навбатчи:
Олим БЕГАЛИЕВ

Саҳифаловчи:
А. ЮЛДАШЕВ

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди, офсет усулида босилди.
А-2, 2 босма тобоқ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси, Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41.

Буюртма Г-220

Топширилди—20.30